

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Samospráva ve statutárním městě Praha

Eliška Svobodová

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Mgr. Eliška Svobodová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Samospráva ve statutárním městě Praha

Název anglicky

Local Government in the Statutory City of Prague

Cíle práce

Tématem diplomové práce je problematika místní samosprávy s důrazem na období po roce 1989. Výzkum bude zaměřen na vybranou obec – statutární město Praha. Cílem práce bude v rámci zvoleného tématu: 1. Vymezit problematiku statutárních měst členěných na městské části (městské obvody). 2. Zkomparovat statuty vybraných statutárních měst. 3. Charakterizovat vzájemnou spolupráci městských částí hlavního města Prahy.

Metodika

Ve výzkumu samosprávy (politiky) na lokální (komunální) úrovni rozhodování se uplatňují dva hlavní směry. První upřednostňuje pohled shora a na komunální politiku pohlíží jako na nejnižší patro politiky jako celku. Nezohledňuje však místní specifika. Druhý směr vychází ze základního tvrzení, že komunálních politik je tolik, kolik je obcí. Jeho základní metodou jsou většinou jednotlivé případové studie, na jejichž základě bývají teprve opatrně konstruována zobecňující tvrzení [Balík 2005: 166 167]. Při vypracování práce bude využit výzkumný přístup, jenž se snaží zohledňovat odlišnosti v obsahu a způsobu rozhodování orgánů místní samosprávy v obcích různých velikostí. Práce bude postavena jako případová studie. Ke sběru dat budou využity zejména dvě základní techniky studium dokumentů a dotazování. Dále budou použity další standardní metodologické postupy, především komparace.

Doporučený rozsah práce

60-70 stran

Klíčová slova

Praha, statutární město, statut, městská část, rozpočet obce, meziobecní spolupráce

Doporučené zdroje informací

Balík, S. Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009.

Balík, S. Metodologie výzkumu komunální politiky. In Fiala, P.; Strmiska, M. Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody. Brno: CDK, 2005.

Jüptner, P. Komunální koalice a politické modely. Politologická revue č. 2, 2004, s. 80-101.

Říchová, B. Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů. Praha: Portál, 2002.

Valeš, L. (ed.). Politologické aspekty veřejné správy. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006.

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Ing. Jan Čopík, Ph.D.

Elektronicky schváleno dne 24. 3. 2015

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 26. 3. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 31. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci na téma "Samospráva ve statutárním městě Praha" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou velmi poděkovala panu Ing. Janu Čopíkovi Ph.D. za jeho odborné vedení, cenné připomínky a trpělivost, které mi poskytl při zpracování mé diplomové práce.

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá samosprávou ve statutárním městě Praze. Sleduje chronologicky proces vzniku hlavního města Prahy, vývoj jejího správního členění a opětovný proces demokratizace veřejné správy po roce 1989. Vymezuje problematiku statutárních měst a postavení jejich městských částí. Dále též charakterizuje vzájemnou spolupráci městských částí hlavního města Prahy. Popisuje proces financování místních samospráv a snaží se objasnit otázku, jestli právo na samosprávu v pražském pojetí, není ve skutečnosti jen neúčelné plýtvání veřejnými financemi.

Summary

This thesis deals with the local government in the Statutory City of Prague. It follows the chronological process of the emergence of the Capital City of Prague, the development of its administrative division and re-democratization process of public administration after the year 1989. It defines the issue of statutory cities and the status of its boroughs. Furthermore, also characterize the mutual cooperation of the boroughs in the Capital City of Prague. It describes the process of financing of the local governments and tries to clarify the question whether the right to self-government in Prague, in fact, is not only ineffective waste of public money.

Klíčová slova: Hlavní město Praha, statutární město, městská část, rozpočet, spolupráce městských částí.

Key words: the Capital City of Prague, statutory city, borough, budget, the mutual cooperation of the boroughs.

Obsah

Obsah	7
1 Úvod	9
2 Cíl práce a metodika	10
3 Vývoj hlavního města Prahy	11
3.1 Vznik a historický vývoj hlavního města Prahy	11
3.1.1 Historický vývoj do roku 1784	11
3.1.2 Vznik Jednotné Prahy	16
3.1.3 Vznik Velké Prahy	20
3.1.4 Nacistické období v Praze	23
3.1.5 Poválečné období v Praze	25
3.2 Vznik městských částí hl. m. Prahy	28
3.3 Současné postavení hl. m. Prahy	29
4 Postavení hl. m. Prahy	31
4.1 Strategie rozvoje hl. m. Prahy	32
4.2 Region soudržnosti	34
4.3 Legislativní úprava správního úřadu	38
4.4 Volby v hl. Praze	39
4.4.1 Politický život v hl. m. Praze	42
4.5 Rozpočet hl. m. Prahy	44
4.5.1 Jednotlivé fáze rozpočtu	46
5 Politika ve statutárních městech	48
5.1 Změna v pojetí statutárních měst po roce 1989	48

5.2	Statut hl. m. Prahy	50
5.3	Komparace se statutárním městem Plzeň	51
5.3.1	Statut města Plzně	52
5.3.2	Městské obvody	54
5.3.3	Rozpočet Plzně	55
6	Městské části hl. m. Prahy	56
6.1	Vztah hl. m. Prahy a městských částí	58
6.2	Orgány MČ	60
6.3	Majetek MČ	64
6.4	Politický život v MČ	64
7	Formy spolupráce hl. m. Prahy	66
	Svaz měst a obcí České republiky	66
7.1	Svaz městských částí hl. m. Prahy	68
7.1.1	Problematika financování městských částí hl. m. Prahy	69
8	Závěr	73
	Seznam příloh	79

1 Úvod

Samosprávou se všeobecně rozumí právo pořádati si jisté záležitosti samovolně, dělíme jí na územní a zájmovou. Předmětem této diplomové práce je ta první v pořadí. Územní samosprávou rozumíme prostorově ohraničený funkční celek, který má právo samostatně hospodařit, nakládat se svým majetkem a samostatně rozhodovat o svých záležitostech.

Hlavní město Praha (dále i jen „Hl. m. Praha“) byla zvolena pro její specifické postavení, kdy je jako jediné statutární město v České republice obcí i krajem zároveň. Po několika reformách veřejné správy se její členění stalo nepřehledné pro řadu jejích obyvatel, ale v některých případech i pro její politickou reprezentaci. Při komunálních volbách někteří lidé tak stále tak úplně nevědí, proč mají dvoje hlasovací lístky. Tomuto „zmatku“ může přispět i to, že pokud se např. projdete po pražských Vinohradech, sledující názvy ulic a tabulky s číselnými označení, domů, můžete se během pár minut octnout na Praze 10, 3, 2, ale díky starším popisným cedulím i na Praze 11 či 12.

Vzhledem k rozsahu tématu jsem se pokusila svou práci systematicky a chronologicky uspořádat tak, aby výše uvedenou problematiku co nejjasněji osvětlila.

Diplomová práce je členěna do pěti kapitol, které se dále člení na podkapitoly. Po úvodu následuje pojednání o cílech a metodice práce. První kapitola je zaměřená na vývoj hl. m. Prahy, především se věnuji historickému vzniku Prahy a vzniku jejího současného samosprávného členění, tj. městských částí (dále i jen „MČ“). Následuje kapitola o postavení hl. m. Prahy. Třetí kapitole se zabývá politikou ve statutárních městech, po podkapitole o Statutu hl. m. Prahy následuje komparace s jiným a statutárním městem a to s městem Plzní. Obsahem čtvrté kapitoly jsou samotné městské části a jejich vztah k Praze. V závěrečné kapitole je snaha o nástin forem spolupráce hl. m. Prahy, přičemž jsem detailněji rozebírala Svaz městských částí hl. města Prahy a s ním související problematiku financování městských částí.

2 Cíl práce a metodika

Cíl práce

Tématem diplomové práce je problematika místní samosprávy s důrazem na období po roce 1989. Výzkum bude zaměřen na vybranou obec - statutární město Praha. Cílem práce bude v rámci zvoleného tématu: 1. Vymežit problematiku statutárních měst členěných na městské části (městské obvody). 2. Zkomparovat statuty vybraných statutárních měst. 3. Charakterizovat vzájemnou spolupráci městských částí hlavního města Prahy. 4. Definovat případnou problematiku plynoucí z tohoto samosprávného uspořádání.

Ve výzkumu samosprávy (politiky) na lokální (komunální) úrovni rozhodování se uplatňují dva hlavní směry. První upřednostňuje pohled shora a na komunální politiku pohlíží jako na nejnižší patro politiky jako celku. Nezohledňuje však místní specifika. Druhý směr vychází ze základního tvrzení, že komunálních politik je tolik, kolik je obcí. Jeho základní metodou jsou většinou jednotlivé případové studie, na jejichž základě bývají teprve opatrně konstruována zobecňující tvrzení [Balík 2005: 166 167]. Při vypracování práce bude využit výzkumný přístup, jenž se snaží zohledňovat odlišnosti v obsahu a způsobu rozhodování orgánů místní samosprávy v obcích různých velikostí. Práce bude postavena jako případová studie statutárního města Praha. Ke sběru dat budou využity zejména dvě základní techniky studium dokumentů a dotazování. Dále budou použity další standardní metodologické postupy, především komparace. Při práci bude prakticky využito nabytých zkušeností plynoucích z mého zaměstnaneckého poměru k hl. m. Praze. Dále budu vycházet z platné legislativy a z odborných publikací. Velmi výrazným zdrojem dat, pak budou internetové stránky např. archivu hl. m. Prahy, Českého statistického úřadu, hl. m. Prahy, statutárního města Plzeň, Středočeského kraje, Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a denní periodický tisk.

3 Vývoj hlavního města Prahy

Postavení hl. m. Prahy jako hlavního města České republiky, kraje, obce a postavení městských částí upravuje samostatný zákon č. 131/2000 Sb., o hl. m. Praze, který nabyl účinnosti dnem voleb do zastupitelstev krajů v roce 2000.

3.1 Vznik a historický vývoj hlavního města Prahy

Z historického hlediska se za vznik Prahy považuje založení Pražského hradu, k němuž došlo roku 880 knížetem Bořivojem z rodu Přemyslovců. Před vznikem pražských historických měst existovalo na jejich území v podhradí a v prostoru mezi Pražským hradem a Vyšehradem několik osad. Největšího významu nabyla ve 12. století trhová osada rozložená kolem rozměrného tržiště na pravém vltavském břehu. Výkonnou a soudní moc zde vykonával tržní rychtář, který byl v nejstarších dobách zástupcem krále a královského podkomořího, spravujícího královské finance, byl vojenským velitelem města, jeho správcem a soudcem. Postupně se začala vyvíjet samostatná podhradní osídlení. Vznikla tak samostatná města pražská a to Staré Město, Malá Strana, Nové Město a Hradčany.¹

3.1.1 Historický vývoj do roku 1784

Staré Město pražské bylo nadáno jihoněmeckým právem převzatým z města Norimberka, které se doplňovalo o statuty a výroky městského soudu, zvykové právo, listiny a privilegia darovaná panovníky, později se také prosazovalo jako tzv. pražské právo ve většině českých měst. Již na konci 13. století můžeme sledovat prosazování autonomie zástupců měšťanů a rozšiřování práv obce. Především šlo o kupecké podnikání, jehož představitelé vlastnili velký majetek a chtěli hrát i politickou roli. Rychtář nejen, že vykonával soudní moc, ale měl hlavní úlohu i při sezeních na rychtě, kde se scházeli

¹ MENDELOVÁ, J. *Vznik vrcholně středověkých pražských měst a vývoj jejich správy od 13. století do začátku husitské revoluce*. In: [online]. Dostupné z:

<http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-I-A.html>

přísežní a rokovali o věcech správních a hospodářských jako městská rada (tzv. konšelé). Brzy se však pro zasedání rady začala volit neutrální půda, zpravidla se odbyvaly v domech konšelů, kteří se po čase podle vzoru jiných měst rozhodli zřídit radnici. V budově radnice pak bylo sídlo městské rady, písaře, archivu a městských úřadů. Konšelé si časem volili jako předsedajícího jednoho ze svého středu, tzv. purkmistra. Z důvodů ochrany před zneužitím této funkce se v ní postupně střídali vždy po 4 týdnech. Pokrok v samosprávě Starého Města byl vzorem pro ostatní královská města.

V podhradí Pražského hradu na protilehlém břehu Vltavy proti Starému Městu bylo za vlády Přemysla Otakara II. v roce 1257 založeno severoněmeckými kolonisty Menší Město pražské – Malá Strana. Na rozdíl od Starého Města přijala magdeburské městské právo, v němž bylo odděleno soudnictví od správy. Existoval zde zvlášť sbor přísežných radních a sbor kmetů na soudu. Oproti Starému Městu, které nad sebou uznávalo pouze krále, byla Malá Strana podřízena podkomořímu. Proti tomuto úřednickému utlačování měst vydal Jan Lucemburský roku 1337 listinu, jíž přesně vymezil jeho práva a současně stanovil pravidla obnovování městských rad. Každý rok se obnovovala rada tak, že odstoupilo 6 konšelů a na jejich místo se skrze volence volili nástupci. Z roku 1330 je první zmínka o malostranském purkmistru, prvním z konšelů.

Kolem roku 1330 bylo založeno také purkrabské město Hradčany, jehož obyvatelstvo bylo povinno robotami k Pražskému hradu, vojensky byli měšťané přičleněni k lidem purkrabího Pražského hradu.

Od první poloviny 14. století se vliv městských rad stále upevňoval. Staré Město bylo definitivně vyňato z podkomořské pravomoci a také došlo k přetrhání svazků s Norimberkem. Roku 1341 došlo první kodifikaci městského práva, čímž byl upevněn právní řád a dán předpoklad k právnímu sjednocení českých měst a k zformování městského stavu. Císař Karel IV. se snažil vytvořit z Prahy metropoli hodnou vládce římské říše a odlehčit přeplněnému Starému Městu, proto se rozhodl zvětšit pražské souměstí a v roce 1348 založil Nové Město pražské. Vytyčil ho na území východně a jižně od staroměstských hradeb a podél Vltavy, na území dosavadních předměstských osad. Přednostní pozice Starého Města byla zajištěna tím, že jeho měšťané měli Novým Městem volný průchod a spravovali dvě z novoměstských bran (Špitálskou a Horskou). Nové

Město získalo současně se založením hradby, radnici, pečetidlo a městský znak a od počátku zde působila jako rozhodující orgán samosprávy městská rada v čele s purkmistrem a radní písař. Radu tvořilo dvanáct konšelů, kteří z obce zvolili obecní starší, městského písaře a městské úřední zřízení. Mezi oběma pravobřežními městy se brzy začala projevovat rivalita nejen ve výkladu novoměstské zakládací listiny, ale i mezi cechy a bratrstvy. Toto vyřešil Karel IV. roku 1367 spojením obou měst v jeden celek s radou o třiceti konšelech a s centrem ve Staroměstské radnici. Po deseti letech se však města znovu osamostatnila.

Na sklonku 14. století měli již purkmistři a rady pražských měst v rukou rozhodující soudní a správní moc ve svých obcích, včetně obsazování nižších městských úřadů. Města byla z vojenských, bezpečnostních a berních důvodů rozdělena na čtvrti v čele s čtvrtními hejtmany. Rozpory mezi jednotlivými pražskými městy vyplývající z rozdílů jejich zřízení a náboženské i sociální problémy, které se začaly projevovat již na konci vlády Karla IV., vyústily za panování jeho syna Václava IV. v husitské hnutí a v revoluční válku. V roce 1419 došlo během střetu účastníků husitského procesí s konšely na Novoměstské radnici k defenestraci a pobití členů městské rady. Správu města řídila pak velká obec složená z plnoprávných měšťanů i z ostatních obyvatel a do obnovy konšelů stáli v čele města čtyři hejtmané. Po smrti krále Václava se konšelé zmocnili městských rycht a funkce rychtáře. Tímto bylo dovršeno správní osamostatnění pražských měst a jejich vymanění se z vlivu královských úředníků. Husitské městské rady vedli neúspěšné jednání s nástupnickým králem Zikmundem. Následně zvažovali i založení městské republiky po vzoru Benátek. Nakonec bylo pražským městům přiznáno postavení obdobné pozici svobodných říšských měst na území dnešního Německa. V následujícím roce 1420 probíhaly rozhodující boje o Hrad, následkem čehož byla Malá Strana vypálena a obyvatelstvo se rozprchlo do Starého a Nového Města. Menší Město bylo zdevastováno i s hradbami. Čáslavského sněmu v roce 1421 se královská města zúčastnila poprvé jako politický činitel, jako stav, a pražská města měla přednost nejen před ostatními městy, ale i před vyššími stavy. Tato nehoráznost spolu s nespokojeností s vojenskými neúspěchy, vedly k vyhrocení napětí ve městě a k tomu, že spor mezi stoupenci Želivského a umírněného Jakoubka ze Stříbra byl v únoru 1422 předložen k rozsouzení sboru 19 rozhodčích z řad šlechty a hejtmanů polních vojsko. Poněvadž bylo zřejmé, že velká obec

je neklidným elementem a nástrojem zvuče některých jedinců, byla rozhodčím výrokem její moc omezena a byla dosazena nová městská rada.

V září 1448 dobyl Prahu Jiří z Poděbrad a získal měšťany na svou stranu, dosadil nové rady, které obnovily právní řád. Šlechta, která vystupovala proti městům, vydala v roce 1500 zřízení zemské, které ohrožovalo zisky města, zároveň byla zrušena volba krále na Staroměstské radnici. Praha s 28 městy založila branný spolek k hájení práv a svobod. Posílení městské samosprávy bylo dovršeno roku 1517 uzavřením Svatováclavské smlouvy, která nezpochybňovala politickou váhu měst s účastí na sněmech.

Po zkušenostech z předešlých let se začaly projevovat snahy o sloučení pravobřežních měst a byla vytvořena jednota Starého a Nového Města. Zasypaly se příkopy, centrem správy se stala Staroměstská radnice, na Novoměstskou radnici byly umístěny nižší úřady. Sbor obecních starších měl 100 členů, rada 18, došlo ke sloučení kanceláře a šestipanských úřadů. Měštští rychtáři zůstali dva. Veliké Město pražské zdůraznilo osobu prvního purkmistra, nazývanou primátorem – představitelem města. Rada jmenovala úředníky, zřizence, maršálka, radničního hospodáře, služebníky, purkmistra, posly, hlásné, branné, celné, rouníka, krevního písaře, pohodného a kata. Velikou úlohu zde sehrál konšel, později primátor Pašek z Vratu, který se roku 1526 stavěl i proti volbě nového krále Ferdinanda Habsburského. Král proti němu zasáhl a jednotu rozdělil, vytvořil a potvrdil dvě samostatné rady. Bez ohledu na zemský řád a stavovská práva, nutil Ferdinand Pražany roku 1547 k boji proti protestantským knížatům v Říši. Pod tlakem pobouřeného obyvatelstva svolali konšelé zvoněním velikou obec, obce vešly v obrannou jednotu, přidružila se i jiná města a vyšší stavy. Vítězstvím panovníka nad protestanty se situace ale obrátila. Král přinutil Pražany ke kapitulaci a využil situace k podlomení samosprávy měst. Potlačil jejich politickou, hospodářskou, finanční a vojenskou moc se snahou ukázat, že nejsou svobodným stavem, ale královskou komorou. Do každého z pražských měst byl dosazen šlechtický hejtman pro dozor ve věcech politických a veřejných, dále tzv. královští rychtáři, kteří seděli v radě a střežili královské zájmy. Městské rady se řídily instrukcemi centrálních orgánů a podléhaly jich doзору a města neměla prostředky, které jim Ferdinand navracel jen postupně. Města se při nemožnosti dosáhnout práv královskými privilegii obrátila k jiným podkladům městské ústavy a to

k městským právním řádům se snahou o kodifikaci. Toho dosáhla roku 1579, kdy byla vydána městská práva staroměstského kancléře Pavla Kristiána Koldína, který stanovil příslušnost městského soudu a vyjasnil jeho řízení ve věcech civilních i trestních. Pro města přinesl zisk hlavně v otázce obnov městských rad a byla utužena městská organizace, kdy rada mohla delegovat více své moci na podřízené úřady.

Roku 1592 se staly Hradčany královským městem, s radou o 12 konšelech, tzv. Vrchní Město pražské. Po nástupu krále Matyáše ztratila pražská města na významu, protože dvůr přesídlil v roce 1612 do Vídně a v Praze tak zůstali jen místodržitelé. Neshody pokračovaly i při volbě nového krále Ferdinanda II. a vyústily v defenestraci a vzpouru v květnu 1618. Byla dohodnuta jednota Starého a Nového Města, ale pro spory se neuskutečnila. Po bitvě na Bílé Hoře docházelo k zesílení dozoru centrálních orgánů nad pražskou samosprávou a do funkcí byli vráceni císařský hejtman a rychtář. Obnovené zřízení zemské, vydané pro Čechy roku 1627, potvrzovalo daný stav, ponechalo sice městům účast na sněmu, ale pouze s jedním hlasem, přičemž zde mohli sedět jen zástupci Prahy. Během třicetileté války nedošlo k žádným změnám, na jejím konci pak obě pravobřežní města získala za obranu proti Švédům potvrzení privilegií a polepšený znak. Obnovování městských rad však mělo čím dál větší intervaly, roku 1737 bylo zastaveno úplně a městské funkce se staly doživotními. Samospráva v tomto období byla již jen zbytkem a ten skončil reformami Marie Terezie. Za její vlády byly v roce 1751 vyňaty Hradčany z podkomořské pravomoci, roku 1756 byly povýšeny na čtvrté pražské město. Úpadek hospodářství a problémy správy a soudnictví vedly přes dílčí úpravy k úplné reorganizaci, která měla za následek radikální reformu správy, spojenou se sloučením pražských měst.²

² MENDELOVÁ, J. *Vznik vrcholně středověkých pražských měst a vývoj jejich správy od 13. století do začátku husitské revoluce*. In: [online]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-I-A.html>

3.1.2 Vznik Jednotné Prahy

Stupňované zásahy panovnické moci a její pronikání do vnitřní správy měst od počátku 18. století ukazovaly na nedostatečnost a neefektivnost městské správy, což vedlo k četným změnám. Zmiňme především reorganizaci rad jako hlavní správní instituce ve městech. Byl zaveden požadavek minimálního právnického vzdělání městských radních a záruka stálého platu. Od roku 1754 se měli v úřadě purkmistra střídát čtyři konšelé. Členství v městských radách bylo prohlášeno za doživotní a z původních pravidelně obnovovaných městských orgánů se vyvinula trvalá úřednická místa. Návrh na spojení pražských měst se objevil za vlády Marie Terezie a jejího syna Josefa II. s poukázáním na vídeňský magistrát a na nadbytečnost čtyř pražských magistrátů. Proti zřízení jednoho magistrátu se sídlem na Staroměstské radnici se radnice pražských měst postavily a tento prozatím oddálil reformu městského zřízení. V souvislosti s centrálním řízením z Vídně nastal požadavek Josefa II. pro reorganizaci soudnictví. Dvorským dekretem ze 14. dubna 1783 vyhlásil nové „jednotné zřízení soudní pro království české“, kterým byly mimo jiné zrušeny v pražských městech i úřady městských rychtářů.

Všechny pozůstatky starého městského zřízení byly zcela odstraněny spojením čtyř pražských měst v jedinou obec pod jedním magistrátem, s názvem Magistrát královského hlavního města Prahy, na základě dvorského dekretu z 12. února 1784 podle vídeňského vzoru. Definitivně tím skončila svoji existenci původní podoba městských rad, založených na základě volitelnosti členů z řad měšťanstva. Radní sice byli voleni i nadále, ale pouze ti, kterým gubernium spolu s apelačním soudem udělilo tzv. decretum eligibilitatis. Podmínkou bylo složení zkoušek u apelačního soudu, místa volených zkoušených radních byla placena. Radní volil čtyřicetičlenný stálý měšťanský výbor, do něhož volili měšťané své zástupce před staroměstským nebo novoměstským hejtmanem. Staroměstští měšťané volili do tohoto výboru 13 zástupců, novoměstští 12, malostranští 10 a hradčanští 5. Za dobré doporučení ke zvolení se považovala praxe v některém z dosavadních městských orgánů nebo právnické vzdělání.

Na novém magistrátě zasedalo kromě purkmistra a dvou vicepurkmistrů 28 radů, jimž pomáhalo ve vyřizování agendy 8 sekretářů, 5 protokolistů, 4 adjunkti a 51 osob nižšího úředního personálu. Magistrátní radové měli být voleni doživotně, purkmistr a jeho

zástupci na čtyřleté volební období s tím, že v případě zásluh mohou být panovníkem potvrzeni bez nové volby definitivně. Ve volbách konaných 30. dubna 1784. byl na funkci purkmistra zvolen apelační rada JUDr. Bernard Záhořanský z Vorlíka. Nadšení měšťanstva, ze zisku správy města volbou úředníků, však nemělo dlouhého trvání. Koncem 18. století začal odstraňovat František I. všechno, co by jen vzdáleně připomínalo svobodnou volbu reprezentantů města.

Nově vzniklý Magistrát královského hlavního města Prahy sjednotil administrativu čtyř pražských měst územně i kompetenčně a zestátnil městské úřady. Tvořilo jej kolegium magistrátních radů, kterými se mohli stát pouze zkoušení úředníci s vysvědčením o způsobilosti vykonávat danou funkci. Členy magistrátu volil měšťanský výbor, poté museli být ve své funkci potvrzeni guberniem či apelačním soudem a byli zvoleni doživotně. Takto omezenou nepřímou volbou si nadřizené státní orgány zajišťovaly dostatečnou kontrolu nad městskou správou. Za vlády Františka I., ale bylo dvorským dekretem z roku 1797 zakázáno další svolávání měšťanského výboru a k dalšímu výraznému omezení samosprávy došlo roku 1808, kdy další dvorský dekret stanovil, že členové soudních senátů budou jmenováni apelačním soudem a guberniem, a zrušil tak možnost volby zmíněných magistrátních úředníků. Vrcholný orgán pražského magistrátu tzv. „praesidium“ tvořili purkmistr a dva vicepurkmistři, kteří měli být původně jako jediní voleni, ani k tomu však nedošlo. Magistrátní radové měli rozdělené kompetence a dostávali od purkmistra věci k vyřízení „do referátu“. Purkmistr reprezentoval obec a byl představeným všech tří senátů, prezidentem obchodního a směnečného soudu a řídicím orgánem magistrátní policie. Politický senát magistrátu vykonával úkoly veřejné správy v obvodu města a spravoval městské hospodářství, za které byli odpovědní tři radové tohoto senátu ve funkci hospodářských inspektorů, v roce 1786 byla ještě politickému senátu přidělena část agendy policejní a bezpečnostní a od roku 1787 vykonával také politickou pravomoc soudní. K magistrátu patřily také kancelářské pomocné úřady jako např. podatelna, výpravna, registratura a knihovni úřad. Dále také specializované městské úřady jako městský úřad hospodářský a stavební, berní, taxovní, depozitní, magistrátní

účtárna, pokladna, vážní a solní, popisní, zádušní, špitálský, správa libeňského statku a městská hospodářská inspekce.³

Revoluční rok 1848 znamenal zásadní změnu ve vývoji pražské městské správy. Přinesly první obecní volby a vznik zastupitelstva. Spolu s právem komunální samosprávy byla deklarována i potřeba obecního zřízení, k čemuž došlo po stabilizaci politické situace roku 1850, kdy vypracován obecní řád – pražský statut, nicméně pod dohledem a v režii ministra vnitra Alexandra Bacha. Obecní řád potvrdil podřízenost Prahy krajskému úřadu a byly rovněž zamítnuty návrhy rozšířit obvod obce připojením několika předměstských obcí, připojen byl ve stejném roce pouze Josefov. Císařské silvestrovské patenty z prosince roku 1851 znemožnily konání jakýchkoliv voleb. Samospráva byla tak v plné míře obnovena až po vydání císařského diplomu z 20. října 1860, kdy byly vypsané nové volby. Volební účast byla téměř 90% a zvítězily české strany. Toto politické oživení přineslo rozsáhlé reformní aktivity ve správě města, což přineslo i nutnou reorganizaci magistrátu. Nejprve byly reformovány finanční úřady magistrátu tak, aby každý z nich vykonával jen určitý typ finanční správy a agenda se tak zpřehlednila. Dále byly upravovány úřady stavební a hospodářský. Změny zasáhly i magistrátní referáty, jejich agendy byly přerozděleny. Pomocné úřady jako podatelna, spisovna, výpravna byly spojeny v jeden celek v čele s archivářem hlavního města Prahy Karlem Jaromírem Erbenem jakožto ředitelem.

Politická emancipace českých zastupitelů dospěla tak daleko, že od konce 80. let bylo již zastupitelstvo ryze české. Na radnici spolu politicky soupeřili především staročeši a mladočeši. Roku 1907 vznikl Svaz českých měst, v němž Praha hrála od počátku vůdčí roli. Svaz vznikl jako nepolitický spolek s cílem pečovat o společné zájmy měst a obcí. O tom, že byla Praha jeho nejvýznamnějším členem, svědčí i fakt, že měl kancelář na Staroměstské radnici. Na konci 19. století došlo k četným administrativním úpravám.

³ Bastl, O. *Vývoj městské správy a samosprávy v letech 178-2000*. In: [online]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

Zastupitelstvo začalo zřizovat pro řešení různých úkolů i kontrolu odborné komise a výbory. Magistrát začal vytvářet ve všech oborech městské správy referáty úzce odborně specializované a do konce století se jejich počet ustálil na sedmnácti. Stále byla ovšem pociťována potřeba lepší a úspornější organizace úřadování. Od roku 1897 působila při magistrátu zvláštní organizační komise, výsledkem jejího snažení byl nový jednací řád magistrátu schválený roku 1905.

Praha se stala hospodářsky sílící a stabilní, průmyslově vyspělá a potýkala se s velkým přírůstkem obyvatelstva, což sebou přineslo potřebu rozšířit území města. Za branami historické Prahy, na jejích předměstích, rostly další aglomerace a vzájemné soužití přinášelo problémy. V roce 1883 byl k Praze připojen Vyšehrad, 1884 Holešovice-Bubny a 1901 Libeň. Pražská radnice započala „zápas o Velkou Prahu“, který byl ovšem přerušen první světovou válkou. Válečné období pozastavilo výkon samosprávy a veškerá snaha úřadu se soustředila na zásobování a válečnou pomoc. Velmi špatná hospodářská situace města v posledním roce války a zásobovací systém na pokraji rozvratu způsobily, že pražští zastupitelé opustili své loajální postoje k rakouské monarchii a spolu s projevy nespokojenosti deklarovali snahu o samostatný stát. Před koncem války městská rada rozhodla, že veškeré další úřadování s nadřízenými orgány povede pouze v češtině a začala se připravovat na dobu poválečnou, na opatření, která bude nezbytné učinit. Oficiálně se o změnách ve vedení pražské radnice začalo jednat hned následující den po slavném 28. říjnu, kdy se radnice stala jedním z center veřejných shromáždění Pražanů. Bez negativních reakcí veřejnosti to však vyústilo ke zrušení schůze zastupitelstva Národním výborem, jeho následným rozpuštěním a místo něj zřízením Správního sboru hlavního města Prahy, jehož členy direktivně jmenoval, čímž umožnil modernizovat členstvo zastupitelského sboru dle stranického klíče. V nově zřízeném Správním sboru zasedlo 49 členů podle výsledků parlamentních voleb z roku 1911–24 zástupců strany národně demokratické, 12 sociálně demokratické, 10 socialistické, 2 státoprávně pokrokové, předseda Přemysl Šámal byl nestraník. V listopadu 1918 byla zastupitelstvem zvolena městská (správní) rada a jedním z prvních počinů zastupitelstva bylo ustavení komise pro Velkou Prahu. Hlavním úkolem tohoto prozatímního zastupitelstva bylo dovést Prahu k řádným volbám, ke kterým došlo 15. června 1919 a byly to první obecní volby vedené

všeobecným přímým a tajným hlasováním, které přiznaly aktivní i pasivní volební právo ženám. První starostou hlavního města republiky se stal JUDr. Karel Baxa.⁴

3.1.3 Vznik Velké Prahy

Prioritou zůstávalo připojení předměstí a taky byly vydány zákony, na jejichž základě se mělo dojít ke sjednocení. Zákon deklaroval vznik nového stočlenného ústředního zastupitelstva, společného pro celou Prahu. Byla zřízena ústřední správní komise pro sjednocenou obec pražskou, na něž byla přímo vložena deklarovaná pravomoc budoucího ústředního zastupitelstva. Fakticky došlo k vytvoření Velké Prahy přijetím zákona z 6. února 1920 (zákon č. 114/1920 Sb., kterým se sousední obce a osady slučují s Prahou), který nabyl účinnosti 1. ledna 1922 a vznikla tak jednotná obec pod jménem „Hlavní město Praha“. K Praze bylo připojeno 37 obcí v okruhu 7 km od centra. V § 1 tohoto zákona je taxativní výčet slučujících se obcí a osad.

„ (1) Obce Bohnice, Hloubětín, Karlín, Kobylisy, Prosek, Střížkov, Troja a Vysočany v samosprávném okrese karlínském, Břevnov, Bubeneč, Dejvice, Hlubočepy, Jinonice, Košíře, Liboc, Motoly, Radlice, Sedlec, Smíchov, Střešovice, Veveslavín a Vokovice v samosprávném okrese smíchovském, Braník, Hodkovičky, Hostivař - bez osad Miličova a Hájí -, Krč, Michle, Nusle, Podolí, Král. Vinohrady, Vršovice a Záběhlice v samosprávném okrese vinohradském, osada Malá Chuchle a část obce Modřan, zvaná Zátíší, jež se zároveň spojuje s obcí Hodkovičkami, v samosprávném okrese zbraslavském, Hrdlořezy, Malešice, Staré Strašnice a Žižkov v samosprávném okrese žižkovském vylučují se z těchto okresů a slučují se s

⁴ Slámová, P. *Vývoj městské správy a samosprávy v letech 178-2000*. In: [online]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

*hlavním městem Prahou v jednu obec pod společným jménem "Hlavní město Praha".*⁵

Rozšířením o 37 sousedních obcí vzniklo město o rozloze 17 164 ha rozdělené na 19 městských částí číslovaných římskými číslicemi a sdružovalo se do 13 správních obvodů, které zcela respektovaly územní rozdělení právě podle katastrálních území. Orgány města podléhaly přímo zemským instancím a vykonávaly na svém území správu vykonávanou jinde okresními úřady. Působnost obce se rozlišovala na působnost přirozenou a přenesenou, kterou upravovaly základní právní předpisy, a to doplňovaný a obměňovaný původní obecní řád z roku 1850 a zákony č. 114,115 a 116/1920 Sb. o vytvoření Velké Prahy.

I nadále bylo respektováno volební období původních zastupitelských sborů, zvolených roku 1919, a uzákoněno, aby ústřední správní komise rozšířená na 100 členů vykonávala všechny pravomoci ústředního zastupitelstva sjednocené Prahy až do právoplatných voleb. Předsedou komise a faktickým primátorem zůstal JUDr. Karel Baxa. Magistrát začal počátkem roku 1922 pracovat jako výkonný úřad ústředního zastupitelstva a městské rady a jako správní orgán první instance politického úřadu pro území Velké Prahy. Nejvyšším a největším samosprávným orgánem hlavního města bylo tedy stočlenné ústřední zastupitelstvo, které mělo zastupovat obec ve výkonu práva povinností, budovat organizaci sjednocené pražské obce, činit v obci závazná usnesení, vykonávat je, volit primátora, jeho náměstky i zbývající členy městské rady, zřizovat obecní komise a volit jejich členy a volit členy dalších volených sborů, zřizovat obecní úřady a ústavy, stanovit počet obecních úředníků a zřizenců a jejich platy a vykonávat vrchní dohled nad jejich prací, jmenovat magistrátní rady a představené úřadů a ústavů, usnášet se na obecním rozpočtu, schvalovat účetní uzávěrku, rozhodovat o uzavření obecní půjčky nebo převzetí záruky, usnášet se na vybírání obecních dávek, poplatků, příspěvků a naturálních plnění, pečovat o pravidelnou kontrolu obecní pokladny a konat vrchní

⁵ §1 odst. 1 zákona č. 114/1920 Sb., kterým se sousední obce a osady slučují s Prahou

dohled nad obecním hospodářstvím, manipulovat s obecním majetkem nad rámec běžného vedení městského hospodářství a povolovat obecní stavby většího rozsahu. Schůze zastupitelstva byly stejně jako dnes veřejné a předsedal jim primátor nebo jeho náměstek. Městská rada byla sborovým orgánem s všeobecnou působností, skládající se z primátora, jeho tří náměstků a dvaceti čtyř dalších zastupitelů, volených z řad členů ústředního zastupitelstva. Dle obecního řádu měla být obecním jednatelem. Její schůze byly neveřejné a předsedal jim primátor nebo jeho náměstek. Tradiční Primátor nahradil v předchozím období používaný titul starosta. Kromě již zmíněného předsednictví v ústředním zastupitelstvu, městské radě a magistrátním senátu zastupoval obec jako právnickou osobu.⁶

První řádné volby se konaly 16. září 1923, dále pak v pravidelných čtyřletých intervalech. Roku 1933 bylo prodlouženo volební období, takže další volby se konaly až v roce 1938. Zastupitelstvo bylo tvořeno po celé toto období státopornými stranami jakými byly Československá strana národně demokratická, Československá strana národně socialistická, Komunistická strana Československa, Československá strana sociálně demokratická, Československá strana lidová, Československou strana živnostensko-obchodnickou a další.

Primátorem Prahy byl po celé období až do své abdikace roku 1937 volen národní socialista JUDr. Karel Baxa, který bývá označován za skutečného vůdčího ducha vzniku Velké Prahy a je natolik významným politikem, že bych jeho život ve své práci alespoň ve zkratce zmínila. Narodil se 24. června 1862, absolvoval právnickou fakultu Karlo – Ferdinandovy univerzity (UK v Praze). Díky jeho úspěchu v advokátní praxi byl roku 1895 zvolen do zemského sněmu, v roce 1903 byl zvolen za Staré Město pražské poslancem říšské rady. Roku 1919 byla prezidentem republiky potvrzena jeho volba na starostu

⁶ Slámová, P. *Vývoj městské správy a samosprávy v letech 178-2000*. In: [online]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

pražského. V roce 1921 byl jmenován historicky první předsedou nově zřízeného Ústavního soudu Československa a po uplynutí desetiletého funkčního období byl jmenován opětovně. V říjnu 1923 se stal prvním primátorem sjednocené Velké Prahy a tuto funkci vykonával až do své abdikace ze dne 2. dubna 1937. V lednu následujícího roku zemřel. Jeho nástupce na pražské radnici příslušník téže strany a dlouholetý pražský zastupitel PhDr. Petr Zenkl přednesl smuteční projev, který zakončil slovy: „*Dr. Karlu Baxovi, který si zajistil svým životem čestné místo v dějinách Hlavního města Prahy, zůstane památka nehynoucí.*“⁷

3.1.4 Nacistické období v Praze

Po okupaci českých zemí se Praha stala hlavním městem říšského protektorátního území Böhmen und Mähren. Prvním krokem k dosažení kontroly nad správou města mělo být odstranění demokratických principů československé obecní samosprávy a jejich nahrazení tzv. autoritativním vedením. Avšak proces odstraňování demokratických principů československé obecní samosprávy má své počátky již v období tzv. druhé republiky, tj. ještě před 15. březnem 1939. Výnosem Zemského úřadu v Praze ze dne 24. února 1939 bylo rozhodnuto o rozpuštění Ústředního zastupitelstva hlavního města Prahy včetně všech jeho místních výborů. Na místo zastupitelstva byla jmenována správní komise, která měla 57 členů a jejímž předsedou se stal JUDr. Otakar Klapka. Dále bylo jmenováno 13 vládních komisařů pro spravování záležitostí spadajících do působnosti místních výborů na území Prahy. V březnu 1939 jmenoval zemský prezident na pokyn německé okupační správy dosavadního člena městského zastupitelstva za SdP⁸, později rovněž člena správní komise, sudetoněmeckého historika profesora Josefa Pfitznera, vládním komisařem ve správě Prahy s titulem náměstek primátora (Primator-Stellvertreter). Otakarovi Klapkovi byl udělen titul primátora města Prahy. Na základě výnosu zemského prezidenta měl být Pfitzner informován o veškeré činnosti magistrátu,

⁷ ŠVEC, M. *Komunální politika ve Velké Praze*, str. 55

⁸ *Sudetendeutsche Partei* – Sudetoněmecká strana

jakožto nacistický dohlížitel se tak stal skutečným vládcem města. Mezi jeho první kroky k uspořádání správy Prahy v intencích německých zájmů patřilo diskreditování neloajálních českých úředníků, v neposlední řadě i primátora Klapky. Nacistická germanizační politika prosazovaná náměstkem Pfitznerem usilovala i o ideologické podrobení si českého obyvatelstva Prahy. Kvůli tomu se postaral se o přeškolení a přezkoušení pražských turistických průvodců, zkontroloval obsah všech propagačních brožur a knih o Praze, nechal odstranit pomníky významných Čechů, nechal poněmčit názvy pražských ulic a usiloval i o změnu znaku města Prahy. Pro Prahu však bylo mnohem větší hrozbou, že nacisté měli velkolepé a vlastní ideologií podmíněné stavební plány. Vedle pokračování v dlouhodobých ještě předokupačních stavebních projektech, např. stavba podzemní dráhy včetně stavby mostu přes nuselské údolí, nové dálniční obchvaty, tunely atd., plánovali stavbu uzavřených německých sídelních kolonií, kde by žili pouze Němci, případně „rasově hodnotní“ Češi. Byly zřizovány nové německé základní i střední školy a domy Hitlerjugend. Naneštěstí válka a s ní spojená restriktivní opatření učinily přítrž ambiciózním záměrům zásadně měnit tvář Prahy. Primátor Klapka a jeho spolupracovníci úmyslně brzdili všechny další kroky vedoucí ke germanizaci Prahy, až v červnu 1940 byli zatčeni a později fyzicky zlikvidováni pro svoji intenzivní spolupráci s odbojem.

Náměstek Pfitzner navrhoval ustanovit německého a českého primátora, přičemž konečné rozhodování by zůstávalo vyhrazeno pouze německému primátorovi a též chtěl přeměnit zastupitelské sbory ve sbory pouze poradní. Jeho návrhy nebyly a na místo primátora byl dosazen Čech JUDr. Alois Říha. Úsilí o reformy ve správě Prahy plně nastalo až nástupem Reinharda Heydricha do funkce zastupujícího říšského protektora. Dne 1. listopadu 1941 byla správa Prahy reorganizována tak, že primátorovi a jeho náměstkovi byly podřízeny čtyři tzv. decernáty, a sice decernát hlavní správy, finanční, stavební a pro podniky městského zásobování, v jejich čele stáli Němečtí úředníci a fakticky vyřizovali veškerou agendu, za niž byli zodpovědní primátorovi a jeho náměstkovi. Pfitzner požadoval zavedení německého jazyka ve vnějším i vnitřním úřadování magistrátu, čemuž Heydrich vyhověl a v březnu 1942 nařídil primátoru Říhovi vypracování jazykového nařízení, které zavede němčinu jako jedinou jednací a úřední řeč ve vnitřním i vnějším úřadování magistrátu. Zasluhou Říhových obstrukcí se ale absolutní

odstranění češtiny vleklo ještě půl roku. K Pfitznerově nevoli začal Heydrich nahrazovat dosavadní vyšší úředníky, zejména ty sudetoněmeckého původu, schopnými a energickými nacisty z tzv. staré Říše. Personální změny postihly např. pražského vedoucího NSDAP Konstantina Hosse a na řadu měl přijít i náměstek Pfitzner, který měl být uklizen z Prahy na některou z německých univerzit. Tomu však již zabránila likvidace Heydricha českým odbojem 27. května 1942. Odstranění Heydricha učinilo konec personálním změnám ve správě města Prahy.⁹

Porážky na bojištích na přelomu let 1942 a 1943 vedly k tomu, že nacisté ve správě Prahy šetřili peníze z městského rozpočtu, aby mohli nakupovat říšskoněmecké státní dluhopisy. Kromě zavádění úsporných opatření, zjednodušování městské správa to však mělo za následek i to, že a na místa německých úředníků povolávaných do armády byli opět přijímáni Češi. Do konce okupace tak již k žádným zásadním změnám ve správním systému Prahy nedošlo.

3.1.5 Poválečné období v Praze

Po květnovém povstání 1945 byl pražský komunální komunistický politik Václav Vacek jmenován Českou národní radou revolučním primátorem a byl mu podřízen magistrát. Po 9. květnu, kdy vstoupilo v platnost vládní nařízení o národních výborech (č. 4/1945 Sb.), byly místní národní výbory upraveny tak, aby se kryly s dosavadními 13 správními obvody. Vládním nařízením č. 46/1945 Sb. ztratil Magistrát hlavního města Prahy svou dosavadní rozhodovací pravomoc a stal se pouze výkonným orgánem nově zřízeného Ústředního národního výboru hlavního města Prahy (dále jen „ÚNV“), nástupce starých samosprávných orgánů obce. Skládal se ze 100 členné plenární schůze, 32 členné rady, 8 členného předsednictva a 24 komisí pro jednotlivé záležitosti. První tři orgány byly jmenovány vládou na základě parity čtyř českých politických stran, pouze komise volila

⁹ ŠUSTEK, V. *Vývoj městské správy a samosprávy v letech 178-2000*. In: [online]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

plenární schůze ze svého středu. Primátorem se na jeden rok opět stal PhDr. Petr Zenkl a společně s ním bylo jmenováno sedm náměstků. Dosavadní místní národní výbory byly přetvořeny na obvodní rady, které tvořily přímé složky ÚNV a měly velmi malý rozsah samostatné působnosti. Jejich výkonnými orgány byly dosavadní byrokratické magistrátní úřadovny.

Po „vítězném únoru“ 1948 se začaly uskutečňovat velmi rozsáhlé změny celé pražské správy, vzešel požadavek na odstranění dosavadní dvoukolejnosti státní správy a samosprávy, nově měly být obě spojeny v tzv. lidové správě, což v praxi znamenalo zánik samosprávy. Hlavní reforma veřejné správy byla uskutečněna v roce 1949, kdy zanikla obec jako samosprávná právnická osoba a byla nahrazena pouhým nejnižším článkem veřejné správy. Při správní reorganizaci byla Praha územně rozčleněna do 16 obvodů, tentokrát číslovaných arabskými číslicemi. Nová československá ústava (zákon č. 150/1948 Sb.) zavedla v této době namísto zemského zřízení krajské, což bylo realizováno k 1. lednu 1949 zákonem o krajském zřízení č. 280/1948 Sb. Česká a Moravskoslezská země byly zrušeny jako správní celky a na území dnešní České republiky tak vzniklo 13 krajů členících se dále na okresy, včetně kraje Pražského, který byl tak rovněž podřízen přímo ústředním úřadům. Starý pražský magistrát i jeho magistrátní úřadovny byly zrušeny a byl zaveden aparát národních výborů. Nově byla vytvořena funkce ústředního tajemníka ÚNV jako služebního představeného zaměstnanců aparátu. Až do voleb roku 1954 zůstaly národní výbory sbory jmenovanými a to ministrem vnitra. Dne 16. května 1954 se tak konaly první volby do národních výborů na základě jednotné kandidátky Národní fronty. Počet členů pléna nebyl nadále fixní, ale vypočítával se stejně jako je to dnes podle počtu obyvatel.

Vyhlášením ústavního zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu bylo území dnešní České republiky rozčleněno na 8 krajů, tyto kraje v současnosti tvoří regiony

soudržnosti NUTS2¹⁰. Zároveň bylo stanoveno, že vytvoření či zrušení kraje, podstatná změna jeho území nebo sídla se provádí zákonem. Paradoxem tohoto zákona je, že nikdy nebyla zrušena jeho platnost, následkem čehož máme v současné době stále dvojí členění státu. V roce 1960 byly k Praze připojeny Čimice, Ruzyně a části katastrů některých dalších obcí (Dolní Chabry, Ďáblice, Háje, Petrovice, Kunratice, Řeporyje, Přední Kopanina, Nebušice, Lysolaje, a Holyně). Zároveň byla Praha rozdělena do 10 obvodů, které v oblasti státní správy trvají dodnes. Šlo o nejhlubší reformu celého správního aparátu státu, zanikla dvoukolejnost orgánů „státní moci“ a „státní správy“, namísto toho se stal celý národní výbor orgánem státní moci a správy. Pražský ÚNV byl po volbách v červnu 1960 nahrazen Národním výborem hlavního města Prahy (dále jen „NVP“) se 150 poslanci. Plénum mělo větší možnosti kontroly vůči radě. Zcela zásadně se proměnila role komisí a odborů. Komise nově získávají výkonné, iniciativní a kontrolní pravomoci, a předsedají jim členové rady. Spojení s aparátem národního výboru zajišťovali tajemníci. Odbory naopak rozhodovací pravomoci definitivně ztratily a staly se pomocnými výkonnými orgány pléna, rady a komisí. Stejnou strukturu získaly obvodní národní výbory Praha 1–10.

Takto vytvořený model fungoval bez větších změn až do sametové revoluce. V roce 1968 bylo připojeno 21 obcí ze Středočeského kraje, a v roce 1974 doposud největší počet 30 obcí. Ty si ovšem na rozdíl od dříve připojovaných obcí ponechaly své místní národní výbory, které byly podřízeny příslušnému okresním národním výborům a vytvořily vlastně třetí článek poněkud asymetrického pražského správního modelu.¹¹

¹⁰ *nomenclature of Units for Territorial Statistic*) – územní jednotky pro strukturální a regionální politiky EU

¹¹ RATAJOVÁ, J. RATAJ, T. *Vývoj městské správy a samosprávy v letech 178-2000*. In: [online]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

3.2 Vznik městských částí hl. m. Prahy

Pád komunistického režimu v roce 1989 přinesl mimo jiné započetí demokratizace veřejné správy. Již na počátku roku 1990 byla kooptacemi rozšířena pléna národních, okresních i místních výborů o kandidáty navržené Občanským fórem. Zákonem o obcích (č. 367/1990 Sb.) byla po 40 letech obnovena demokratická obecní samospráva, nezávislá na správě státní. Národní výbor hl. m. Prahy byl zákonem o hlavním městě Praze č. 418/1990 Sb. nahrazen třemi navzájem svébytnými orgány obce, a to v obecních volbách voleným Zastupitelstvem hlavního města Prahy, jím volenou Radou a Magistrátním úřadem hlavního města Prahy jakožto výkonným úřadem, který vykonává vlastní působnost obce a přenesenou působnost státní správy. Obvodní národní výbory byly přeměněny na obvodní zastupitelstva, obvodní rady a obvodní úřady.

Výše citovaný zákon o hl. m. Praze konstatoval, že Praha je obcí a především, že území hlavního města Prahy se člení na městské části, přičemž jednotlivými městskými částmi se rozumějí:

- území, ve kterých působil ke dni 23. listopadu 1990 místní národní výbor,
- území, ve kterých působil ke dni 23. listopadu 1990 obvodní národní výbor,
- území, ve kterých byla podle zákona zřízena nová městská část.
- Avšak území městské části musí spadat do jednoho z 10 obvodů

Každá městská část se stala samostatným celkem se svými vlastními volenými orgány a vlastním úřadem městské části. Názvy městských částí obsahují kromě slovního spojení „městská část“ vždy název „Praha“ a buď číslo nebo název, který navazuje na název daného území. V době, kdy toto uspořádání nabylo účinnosti tj. k 24. listopadu 1990 bylo v hlavním městě 56 městských částí, z nichž deset bylo označeno číslem Praha 1 až Praha 10 a ostatních čtyřicet šest názvem. Na deset městských částí označených čísly byla přenesena působnost ve výkonu některých složitějších agend státní správy z obvodních úřadů a tyto městské části se staly i sídlem správního obvodu. S nárůstem počtu obyvatel

zejména v okrajových sídlištních celcích se ukázalo dosavadní správní dělení na 10 obvodů jako poněkud neproporcionální. Do všech okrajových správních obvodů spadalo více než třikrát více obyvatel než do nejmenší centrální Prahy 1 a největší správní obvod Praha 4 zajišťoval správu pro více než 300 tisíc obyvatel. V roce 1992 ke změně názvů pěti městských částí z názvu slovního na číselný. Číselně tedy byly označeny městské části Praha 1-15. Úpravy si vyžádalo i správní rozdělení, které se uskutečnilo na základě vyhlášky č. 38/1994. Městské části s číselným označením byly pověřeny přenesenou působností výkonu 15 správních obvodů. V prvních letech po obnovení demokratické samosprávy vzniklo několik nových městských částí, a to buď spojením, nebo naopak vydělením některých čtvrtí. Správní agenda tím byla rozdělena podle počtu obyvatel rovnoměrněji a toto správní rozdělení trvalo až do roku 2001.¹²

3.3 Současné postavení hl m. Prahy

Současná podoba správního uspořádání České republiky se datuje k 1. lednu 2000, kdy vzniklo na základě ústavního zákona č. 347/1997 Sb. 14 samosprávných krajů jakožto vyšších územních samosprávných celků, samosprávné kompetence získaly na základě zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení). Ústava České republiky (zákon č. 1/1993 Sb.) ve své sedmé hlavě pojednává o územní samosprávě. Dle čl. 99 se Česká republika člení na základní územní samosprávné celky tedy obce a vyšší územně samosprávné celky (dále jen „ÚSC“), tj. kraje. Již v době přijetí ústavy, tedy v roce 1993 se počítalo s vytvořením vyšších samosprávných celků, jejich podoba však byla vytvořena až později. Poměrně významnou úlohu při úvahách o struktuře územní samosprávy a vznikající podobě ÚSC sehrál proces evropské integrace.

Nově zřízené kraje jakožto vyšší územní samosprávné celky získaly samosprávné kompetence na základě zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (nové krajské zřízení). Tento

¹² RATAJOVÁ, J. RATAJ, T. *Vývoj městské správy a samosprávy v letech 178-2000*. In: [online]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-A.html>

zákon nabyl účinnosti dnem voleb do zastupitelstev v krajích, které proběhly 12. listopadu 2000 ve všech krajích České republiky kromě hlavního města Prahy. Za připomínku stojí, že volební účast byla 33,69 % všech oprávněných voličů, což je dosavadní druhá nejnižší volební účast v krajských volbách. Zřízení a fungování obcí jakožto základní územní samosprávné společenství občanů proběhlo rovněž na základě nového obecního zřízení, zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, které nabyl účinnosti rovněž volbami do krajských zastupitelstev. Dle předchozí právní úpravy (zákon č. 418/1990 Sb., o hl. m. Praze) byla Praha obcí, nově se stala i vyšším ÚSC, ale protože je též hlavním městem České republiky a má tedy ve srovnání s jinými obcemi nebo kraji zvláštní postavení, nepodléhá hlavní město Praha právní úpravě obsažené v zákoně o obcích ani v zákoně o krajích. Tato skutečnost je výslovně uvedena v obou zmíněných zákonech. Hlavní město Praha a jeho orgány se při své činnosti řídí zvláštním zákonem, kterým je zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

V roce 2005 byl Poslanecké sněmovně ČR předložen vládní návrh zákona o územně správním členění státu, který předpokládal území České republiky se pro výkon státní správy rozčlenit na oblasti. Oblasti by se členily na správní obvody krajů. Správní obvody krajů, s výjimkou správního obvodu hlavního města Prahy se měly členit na okres, ty dále na správní okrsky a správní okrsky na správní obvody obcí a vojenské újezdy. Zároveň by zrušil dosud platný zákon z 1960 o územním členění státu, návrh zákona byl však vzat zpět, takže souběžně existují v České republice dvě různé soustavy krajů.¹³

¹³ Sněmovní tisk 1047, dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=1047>

4 Postavení hl. m. Prahy

Současná Praha je největším městem České republiky co do rozlohy i počtu obyvatel. Rozkládá se na ploše 496 km², což představuje 0,6 % území státu a žije zde 1 252 000 obyvatel¹⁴, to je 12 % obyvatelstva České republiky. Praha je nejdynamičtějším a nejúspěšnějším regionem České republiky vytváří čtvrtinu hrubého domácího produktu celého státu. Je centrem politické reprezentace a státní správy, sídlem mnoha institucí národního i nadnárodního významu. Je branou do České republiky a hlavním transakčním centrem, přitahujícím a zprostředkujícím mezinárodní aktivity a kontakty. Je národním centrem vzdělanosti s významným podílem českého „průmyslu znalostí“ (knowledge industry). V Praze sídlí řada nejúspěšnějších českých podniků a institucí, především v oblasti služeb, telekomunikací, financí a v polygrafickém průmyslu. Praha je městem turismu, jenž od roku 1990 vzrostl o zhruba 300 % a v současné době patří k nejdynamičtějším ekonomickým sektorům Prahy a pilířům jejího hospodářského růstu. Mimořádné hodnoty historického jádra Prahy a odpovědnost města i státu vůči celé civilizaci za jejich ochranu byly v roce 1992 vyjádřeny zápisem Pražské památkové rezervace do Seznamu světového dědictví (UNESCO). Také se těší pověsti důvěryhodného partnera bez velkých úvěrových rizik, má dlouhodobě nízkou míru nezaměstnanosti (cca 5 % v roce 2014) a její aktivní obyvatelstvo dosahuje nejvyšší průměrné hrubé měsíční mzdy v republice (33 347¹⁵ Kč).¹⁶

Na druhé straně je Praha stále sužována rostoucí automobilovou dopravou a hlukem, narušeným životním prostředím, přes mnohá zlepšení stále ještě zastaralou infrastrukturou, stále ještě obtížnou dostupností bytů zejména pro mladé rodiny i vysokou mírou kriminality. Historické jádro Prahy jen stěží odolává komerčním tlakům a náporu

¹⁴ dle stavu k 30.9.2014

¹⁵ za 1. – 4. čtvrtletí 2014

¹⁶ <https://www.czso.cz/csu/xa>

aut a turistů. Tyto i další problémy je nutno řešit v souladu s dlouhodobými cíli města a jeho možnostmi.

4.1 Strategie rozvoje hl. m. Prahy

Změny, k nimž došlo v České republice v průběhu devadesátých let minulého století, si vyžádaly nový přístup k plánování a řízení rozvoje regionů a měst. Vystala potřeba takových řešení, která by odpovídala podmínkám společnosti založené na demokratických principech a tržní ekonomice, brala v potaz podstatné zmnožení subjektů ovlivňujících rozvoj území, různost a často protikladnost jejich zájmů i růst významu samospráv a jejich odpovědnosti za komplexní rozvoj spravovaných územních celků. Nástrojem splňujícím tyto požadavky se stalo strategické plánování.

Nové poměry si počátkem devadesátých let minulého století vynutily také změny ve způsobu řízení rozvoje města. Obdobně jako jiné evropské metropole Praha zpracovala a v květnu roku 2000 přijala komplexní programový dokument, formulující ucelenou představu o budoucím ekonomickém, sociálním a prostorovém rozvoji města v nových podmínkách – strategický plán. Hlavní město si v něm vytyčilo ambiciózní program, který je odhodláno realizovat a který postupně naplňuje. Přihlásilo se k principům partnerství, demokratického řízení a tržní ekonomiky i k zásadám šetrného a ekologicky udržitelného hospodaření se všemi zdroji.¹⁷

Praha buduje strategickou koncepci svého rozvoje zhruba již od poloviny devadesátých let. Strategické plány, jaké připravují velká města a regiony České republiky a jaké jsou obvyklé v zemích Evropské unie, se podstatně liší od plánovacích dokumentů z doby minulého režimu. Strategický plán je dohodou městského společenství, všech jeho významných složek – samosprávy, odborníků, podnikatelů i občanů – o tom, čeho chce město ve své budoucnosti dosáhnout, jaké jsou jeho priority a jak při řešení klíčových otázek rozvoje města postupovat dál. Na rozdíl od územních plánů nebyly v České republice strategické plány v minulosti vyžadovány zákonem. Pražský strategický plán

¹⁷ <http://www.ippraha.cz/>

proto vznikl spontánně a na základě potřeb města – z popudu a vůle politiků a odborníků, kteří již na počátku devadesátých let pochopili užitečnost programového dokumentu tohoto typu a uvědomili si jeho nezastupitelnou roli při řízení města, pokud jej samospráva i administrativa města berou vážně.

Sedm strategických priorit

Vedle dlouhodobé vize do roku 2015/2020 přijalo město v roce 2000 implementační program pro období 2000–2006, v rámci něhož si stanovilo 7 strategických priorit:

- Integrace Prahy do evropských struktur,
- Praha – centrum inovací a kvalifikovaných pracovních sil,
- Podpora trhu s byty a zajištění dostupnosti bydlení,
- Spolehlivě fungující doprava šetrná k prostředí města,
- Úsporné a udržitelné hospodaření s energiemi, vodou a dalšími zdroji,
- Zkvalitnění správy města,
- Přejít na polycentrickou strukturu města.

Ze strategických priorit vyplývá i potřeba nejvýznamnějších investic v hlavním městě Praze. Tradičně nejvíce prostředků z veřejných rozpočtů směřuje v Praze do oblasti infrastruktury, především dopravní. V dopravě jsou pro nejbližší období nejnutenější investice do rozvoje kolejové dopravy, tedy do páteřního systému metra a sítě tramvajových tratí, a pro dokončení dvou komunikačních okruhů (vnějšího Pražského a vnitřního Městského), z nichž jsou zatím v provozu jen některé dílčí úseky. Kromě toho je nezbytné investovat do optimalizace již založeného a provozovaného systému Pražské integrované dopravy (do tarifního a informačního sjednocení systému, do přestupních vazeb a terminálů včetně záchytných parkovišť Park and Ride), do obnovy vozového parku

hromadné dopravy, do dalšího zlepšování a modernizování řízení provozu v uliční síti s vytvářením podmínek pro preferenci povrchové hromadné dopravy a také do řešení parkování ve městě. Na základě růstu intenzity letecké dopravy na mezinárodním letišti Václava Havla Praha bude nutné v krátké době zajistit jeho kvalitní propojení s centrem města kolejovou dopravou.

Stav vodovodní a stokové sítě v Praze vyžaduje značný objem finančních prostředků na jejich systémovou obnovu a samozřejmě také na jejich rozvoj. Město mělo do konce minulého desetiletí (do prosince 2010) kompletně rekonstruovat centrální čistírnu odpadních vod, aby dostalo ekologickým limitům ČR i EU. Bohužel tento úkol se Praze nezdařilo včas naplnit. Navíc je potřeba intenzifikovat některé stávající lokální čistírny odpadních vod a často také doplnit jejich technologie. Praha také musí investovat do opatření vedoucích k úsporám energie – snížení energetické náročnosti budov a osvětlení – a k výraznějšímu užívání ekologicky přijatelných paliv.

Nezanedbatelný objem finančních prostředků si vyžádá také regenerace domovního a bytového fondu, zejména na panelových sídlištích. Podmínkou budoucí konkurenceschopnosti Prahy jsou pak investice do zřizování integrovaných vědeckotechnologických kapacit a inovačních center.

V Praze je nutné doplnit i výrazně poddimenzovanou síť sportovně-rekreačních komplexů, a to s důrazem na jejich univerzálnost a využitelnost širokou veřejností. Jde například o vybudování citelně chybějících aquacenter a plaveckých bazénů, regeneraci tradičních sportovně-rekreačních areálů, rekonstrukce školních sportovních hřišť apod.

4.2 Region soudržnosti

Po vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004 se hl. m. Praze, evropskému regionu soudržnosti na úrovni NUTS 2, otevřely mimo jiné i možnosti čerpat při realizaci strategických záměrů a rozvojových programů města finanční pomoc ze strukturálních fondů EU. Protože na spolufinancování těchto akcí se svým příspěvkem podílel i český stát, získala Praha v období let 2004–2006 na podporu svých projektů nemalé finanční prostředky.

Oproti všem regionům soudržnosti v České republice i převážné většině regionů v ostatních nových členských zemích EU je Praha ve velmi odlišné situaci – je regionem relativně prosperujícím, s vysokým podílem na tvorbě hrubého domácího produktu (necelých 11 % populace ČR tu vytváří více než 25 % HDP celé ČR), s nízkou nezaměstnaností, vzdělaným a kvalifikovaným obyvatelstvem, stabilní sociální strukturou i dlouhodobou atraktivitou pro investory a turisty. Praze tak jako jedinému regionu v ČR nebylo možné přiznat pomoc ze strukturálních fondů EU v rámci Cíle 1, zaměřeného na „povzbuzování rozvoje a strukturálních změn regionů, jejichž rozvoj zaostává“.

Pomoc Evropské unie Praze byla proto realizována v rámci jiných cílů podpory, a to na základě dvou samostatných programových dokumentů – Jednotného programového dokumentu pro Cíl 2 regionu soudržnosti hl. m. Praha (JPD 2) financovaného z Evropského fondu pro regionální rozvoj a Jednotného programového dokumentu pro Cíl 3 regionu soudržnosti hl. m. Praha (JPD 3) financovaného z Evropského sociálního fondu.

Dokument JPD 2 byl připraven hl. m. Prahou (Odborem strategické koncepce ÚRM) ve spolupráci s řídicím orgánem programu – Ministerstvem pro místní rozvoj, JPD 3 řídicím orgánem programu – Ministerstvem práce a sociálních věcí, také ve spolupráci s hl. m. Prahou. Oba dokumenty vycházely z dlouhodobého programu rozvoje města – Strategického plánu hl. m. Prahy, schváleného pražským zastupitelstvem v květnu roku 2000 a ze strategických priorit a programu jejich implementace na období 2000- 2006. Byly schváleny pražským zastupitelstvem (JPD 3 vzat na vědomí), i vládou ČR, a přijaty příslušnými orgány Evropské komise. Oficiálně byly programy vyhlášeny po vstupu České republiky do EU v květnu roku 2004.

Programový dokument JPD 2 byl převážně investičně zaměřen, týkal se jen vybrané části území města (max. s 31 % trvale bydlících obyvatel) a jeho cílem bylo odstranit či zmírnit negativní jevy a odstranit rozvojové bariéry na vybraném území podpory. Byl výrazně ekologicky orientován, zejména v první prioritě (Revitalizace a rozvoj městského prostředí) s opatřeními zaměřenými na rozvoj hromadné, především kolejové dopravy, obnovu technické infrastruktury včetně opatření, která by v budoucnu měla zabránit katastrofickým následkům povodní, k jakým v Praze došlo v srpnu 2002, na regeneraci poškozených a nevyužívaných ploch (tzv. „brownfields“) a na zvýšení počtu

pracovních příležitostí a zlepšení kvality života, zejména na velkých pražských sídlištích. Druhá priorita byla zaměřena na zlepšení budoucí konkurenceschopnosti a prosperity města a realizována třemi opatřeními – rozvojem partnerství veřejného, privátního sektoru a neziskových organizací s pražskou základnou vědy a výzkumu, vytvářením příznivého podnikatelského prostředí, zejména podporou malého a středního podnikání a rozvojem strategických služeb v oblasti využití informačních technologií v Praze.

Dokument JPD 3 sledoval cíle EU v oblasti rozvoje lidských zdrojů. Byl zaměřen na tzv. „měkká opatření“, nikoliv investice, a na rozdíl od JPD 2 byl realizován na celém území hlavního města. Cílem tohoto programu bylo vytvořit efektivní trh práce založený na využití kvalifikované pražské pracovní síly, konkurenceschopnosti zaměstnavatelů, využití výzkumně-vývojového potenciálu regionu, sociální integraci ohrožených skupin obyvatelstva a zajištění rovnosti příležitostí – při respektování zásad udržitelného rozvoje. Prioritami programu byly Aktivní politika zaměstnanosti, Sociální integrace, Rozvoj celoživotního učení, Adaptabilita a podnikání a Rovné příležitosti.

Skutečnost, že hl. m. Praha je jediným regionem ve státě, který je ve svých správních hranicích současně obcí, krajem i evropským regionem soudržnosti řízeným jednou a toutéž politickou reprezentací, i fakt, že Praha přijala a postupně naplňuje strategický program rozvoje města, vytváří předpoklad k cílenému, integrovanému a efektivnímu využití jak pomoci ze strukturálních fondů EU, tak i národních a regionálních veřejných zdrojů zapojených do realizace obou programů na principu adicionality. Poskytly Praze možnost v letech 2004-2006 realizovat v rámci JPD 2 projekty v úhrnné hodnotě 142,6 mil. EUR (z toho s podporou cca 71,3 mil. EUR z Evropského rozvojového fondu a 28,5 mil. EUR ze státních veřejných zdrojů) a v rámci JPD 3 projekty v celkové hodnotě cca 117,6 mil. EUR (s podporou cca 58,8 mil. EUR z Evropského sociálního fondu a cca 45,2 mil. EUR ze státních veřejných zdrojů).

Pro další programové období, tedy léta 2007–2013, si Evropská unie v oblasti politiky soudržnosti a regionální politiky stanovila opět tři hlavní cíle – Konvergence, Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a Evropská územní spolupráce. Cíl 1 (Konvergence) byl, obdobně jako v předchozím období, zaměřen na podporu nejméně rozvinutých členských států a regionů, jejichž HDP na obyvatele byla nižší než 75 %

průměru Společenství. Cíl 2 (Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost) směřoval k posílení regionální konkurenceschopnosti a atraktivity dvěma cestami – podporou hospodářské výkonnosti regionu prostřednictvím inovací, rozvojem ekonomiky založené na využití znalostí, ochranou životního prostředí a zlepšováním jejich dopravní dostupnosti na jedné straně a investicemi do rozvoje lidských zdrojů na straně druhé. Cíl 3 byl pak zaměřen na přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráci a výměnu zkušeností. Programy, zaměřené na tyto cíle, byly opět financovány ze tří nejvýznamnějších unijních fondů – Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR), Evropského sociálního fondu (ESF) a Fondu soudržnosti (FS).

Hlavní město Praha proto na období 2007–2013 připravilo dva programové dokumenty: Operační program Praha – Konkurenceschopnost (financovaný z EFRR a týkající se tentokrát celého území hlavního města) a Operační program Praha – Adaptabilita (zaměřený na rozvoj lidských zdrojů a zaměstnanosti v Praze a financovaný z ESF). Kromě těchto programů Praha usilovala – ne vždy úspěšně – o podporu svých nejvýznamnějších velkých infrastrukturních projektů (nová ústřední čistírna odpadních vod, pražské automobilové okruhy apod.) z Fondu soudržnosti, a to v rámci operačních programů Doprava (MD ČR) a Životní prostředí (MŽP ČR).

Pražské regionální programové dokumenty pro čerpání pomoci ze strukturálních fondů EU, obdobně jako pražský strategický plán, byly připraveny na principu partnerství. Na stejném principu probíhá i spolupráce řídicích složek programu s předkladateli jednotlivých projektů a konečnými příjemci finanční pomoci ze strukturálních fondů EU. Řídicím orgánem obou pražských operačních programů byl hlavní město Praha, partnerem pro zpracovatele projektů a konečné příjemce podpory je Odbor fondů Evropské unie pražského magistrátu.¹⁸

¹⁸ <http://www.prahafondy.eu/cz/homepage.html>

V současné době probíhají na úrovni Evropské unie, České republiky i hlavního města Prahy intenzivní práce na přípravě koncepce a pravidel podpory ze zdrojů EU pro programové období 2014-2020.

Praha bude v novém programovém období opět mít svůj vlastní samostatný operační program (OP Praha – pól růstu ČR) a opět se stane jeho řídicím orgánem. Novinkou bude multifundové financování programu (tj. možnost čerpat v rámci jednoho programu podporu jak z EFRR, tak i ESF). Prioritami operačního programu Praha – pól růstu ČR budou:

- Posílení výzkumu, technologického rozvoje a inovací (financování z EFRR),
- Zvyšování konkurenceschopnosti malého a středního podnikání (EFRR),
- Udržitelná mobilita a energetické úspory (EFRR),
- Podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě (EFRR + ESF),
- Vzdělávání a vzdělanost (EFRR + ESF).¹⁹

4.3 Legislativní úprava správního úřadu

Jak již bylo výše uvedeno, hlavní město Praha, které je obcí i krajem zároveň, se při své činnosti řídí zvláštním zákonem, tj. zákonem č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. Tento zákon upravuje postavení hlavního města Prahy, městských částí hlavního města Prahy, orgánů hlavního města Prahy a městských částí a jejich působnost, jakož i vztah ministerstev k hlavnímu městu Praze a vzájemné vztahy mezi hlavním městem Prahou a městskými částmi hlavního města Prahy, resp. jejich orgány.

Podle zákona o hlavním městě Praze je hlavní město Praha veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek, vlastní příjmy vymezené zákonem a hospodaří za

¹⁹ <http://www.oppraha.cz/>

podmínek stanovených zákonem²⁰ podle vlastního rozpočtu. V právních vztazích vystupuje hlavní město Praha svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Hovoříme o tom, že hlavní město Praha má právní subjektivitu (osobnost) v plném rozsahu.

4.4 Volby v hl. Praze

Právo občanů obce, tj. i hl. m. Prahy podílet se na její samosprávě je zaručeno aktivním a pasivním volebním právem, přičemž jeho podmínky upravuje samostatný zákon, hl. m. Praha se řídí č. 491/2001 Sb. zákonem o volbách do zastupitelstev obcí. Podle tohoto zákona jsou předpoklady pro aktivní a pasivní volební právo následující:

- Právo volit do zastupitelstva obce, města nebo hlavního města Prahy má občan obce, za předpokladu, že jde o státního občana České republiky, který alespoň v den voleb, a konají-li se volby ve dvou dnech, druhý den voleb, dosáhl věku nejméně 18 let, je v den voleb v této obci, městě nebo v hlavním městě Praze přihlášen k trvalému pobytu.²¹
- Právo být volen - Do zastupitelstva obce může být zvolen každý volič, u kterého není překážka ve výkonu volebního práva (omezení osobní svobody z důvodu výkonu trestu odnětí svobody, omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva), členem zastupitelstva městského obvodu nebo městské části územně členěného statutárního města nebo městské části hlavního města Prahy může být zvolen ten volič, u kterého není výše uvedená překážka ve výkonu volebního práva a který je v den voleb v tomto městském obvodu nebo městské části přihlášen k trvalému pobytu²².

²⁰ např. zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví,

²¹ § 4 odst. 1 zákona č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí

²² § 5 odst. 1 zákona č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí

V souvislosti s touto právní úpravou kritizovala veřejná ochránkyně práv Anna Šabatová aktivní volební právo v České republice.²³ Občanům Evropské unie dlouhodobě žijícím v České republice bylo upíráno volební právo, které jim náleží podle Smlouvy o fungování Evropské unie. Nemají možnost účastnit se voleb do zastupitelstev obcí a krajů, ani se nemohou stát členy politických stran. Česká republika se dostal do přímého rozporu s právem EU, konkrétně s čl. 22 Smlouvy o fungování EU, který v odst. 1 stanoví, že:

„Každý občan Unie mající bydliště v členském státě, jehož není státním příslušníkem, má právo volit a být volen v obecních volbách v členském státě, v němž má bydliště, za stejných podmínek jako státní příslušníci tohoto státu. Toto právo je vykonáváno v souladu s podrobnou úpravou přijatou Radou zvláštním legislativním postupem a po konzultaci s Evropským parlamentem jednomyslně; tato úprava může stanovit výjimky tam, kde je to odůvodněno zvláštními obtížemi některého členského státu.“

Občan Slovenské republiky s přechodným pobytem v Česku se obrátil na soud s tím, že ho Úřad městské části odmítl zapsat do dodatku stálého seznamu voličů. Ten mu vyhověl usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 19.9.2014 (č.j. 64A 6/2014-20) a argumentoval tím, že česká právní úprava je neslučitelná s právem Evropské unie. „Z porovnání úprav týkajících se evidence trvalého pobytu občana České republiky a občana Evropské unie vyplývá, že se jedná o dvě zcela nesouměřitelné kategorie, neboť pro získání povolení k trvalému pobytu na území České republiky musí občan Evropské unie z jiného členského státu splnit přísnější podmínky než občan České republiky,“

Následkem tohoto rozhodnutí státní volební komise doporučila v budoucí právní úpravě zavedení volebního práva občanů EU s přechodným pobytem. Komise zároveň doporučila Ministerstvu vnitra ČR, aby ve volbách do zastupitelstev obcí konaných v říjnu 2014 umožnilo zápis do dodatku stálého seznamu voličů i občanům EU s přechodným

²³ Veřejný ochránce práv: *Občané EU žijící v ČR mají právo účastnit se politického života*. In: [online]. [cit. 2014-07-23]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2014/obcane-eu-zijici-v-cr-maji-pravo-ucastnit-se-politickeho-zivota/>

pobytem, což se také stalo. Občané EU se tak poprvé mohli podílet na samosprávě ve svém přechodném bydlišti pomocí svého aktivního volebního práva.

Nově přijatý zákon o hl. m. Praze konstatoval, že zastupitelstvo hlavního města Prahy zvolené ve volbách v roce 1998 se považuje za zastupitelstvo hlavního města Prahy i podle tohoto zákona a jejich volební období tak skončilo 14. listopadem 2002.²⁴

V loňském roce byl Poslanecké sněmovně ČR předložen návrh poslanců Františka Adámka, Štěpána Stupčuka, Jiřího Koskuby, Jaroslava Zavadila a dalších na vydání zákona, kterým by se v Praze volilo podle zákona č. 130/2000 Sb., tedy podle zákona o volbách do zastupitelstev krajů.²⁵ Novela zákona navrhovala vytvořit jen jeden volební obvod, aby politici nemanipulovali výsledky tím, že počet obvodů mění, dále měla pevně stanovit počet zastupitelů na 65 (dosud byl mezi 55 až 70). Ústavní změnou by se zkrátilo volební období, taky aby nový primátor vládl v letech 2014 až 2016. Pak by se v Praze konaly volby ve stejném termínu jako ty krajské a metropole by se vrátila ke čtyřletému cyklu. Bývalý pražský radní pro oblast legislativy Lukáš Manhart (TOP09) proti tomuto návrhu argumentoval tím, že voliči by přišli o možnost panašování.²⁶ Kandidátky by mohly podávat jen registrované strany, hnutí či koalice. Občanská sdružení by se voleb nemohla zúčastnit. Novela by také zabránila cizincům ze zemí EU s trvalým bydlištěm v Praze kandidovat i volit, což dosud mohli, jelikož to umožňuje zákon o obecních volbách.²⁷ Návrh prošel do 2. čtení, sněmovní výbor pro veřejnou správu jej však na svém zasedání ze dne 15. ledna 2015 doporučil poslanecké sněmovně ČR zamítnout a ta o něm bude rozhodovat na své schůzi 2. dubna 2015. Zastupitelstvo hl. m. Prahy využila svého

²⁴ § 121 odst. 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hl. m. Praze

²⁵ Sněmovní tisk 124 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=124&CT1=0>

²⁶ možnost, kdy si volič může vybírat kandidáty napříč stranami

²⁷FROUZOVÁ, K. *Konec čachrů s obvody. Praha se přiblížila k systému krajských voleb.* In: [online]. [cit. 2014-05-05]. Dostupné z: http://praha.idnes.cz/zmena-systemu-voleb-praha-09o-/praha-zpravy.aspx?c=A140503_2061886_praha-zpravy_mav

ústavního práva a naopak předložila poslanecké sněmovně ČR návrh zákona, který by novelizoval pouze zákona o obecních volbách. Cílem této novely je vyloučit možnost vytváření volebních obvodů při volbách do Zastupitelstva hlavního města Prahy. Z důvodové zprávy k předloženému materiálu vyplývá: „že je předkládán návrh, který bere v úvahu, že v jednotlivých městských částech s jejich specifickými místními podmínkami se v případě voleb do jejich zastupitelstev více promítají lokální zájmy a činnost lokálních uskupení. Při vytváření volebních obvodů pro volby v úrovni hlavního města Prahy nejsou a nebyly volební obvody takto lokálně vyhraněné, ať již pro jejich rozlehlost, počet obyvatel či malou bližší souvislost mezi, v nich začleněnými, městskými částmi. Tato fakta návrh respektuje a předkládá se změna textu zákona tak, aby území hlavního města Prahy tvořilo pro volby do jeho zastupitelstva jediný volební obvod.“²⁸

Tento návrh byl dne 5. února 2015 doporučen ústavně právním výborem, nicméně se od jeho předložení změnilo obsazení zastupitelstva hl. m. Prahy a musí být i zde znovu projednán, jestli na něm nadále v této podobě trvá.

4.4.1 Politický život v hl. m. Praze

Hl. m. Praha patřila dlouhá léta mezi volební baštu Občanské demokratické strany (dále jen „ODS“), avšak z níže uvedeného vyplývá, že vtip o tom, jak by volby v Praze vyhrála i tenisová raketa Václava Klause se již vůbec nezakládá na pravdě.

Komunální volby v roce 1994 byly první volby probíhající na celém území republiky po rozdělení federace, a jejichž výsledky sčítal Český statistický úřad. Volební účast byla 62,26% oprávněných voličů. Celé hlavní město bylo jedním volebním obvodem a ODS zde získala 23 mandátů z celkového počtu 55 členů zastupitelstva, primátorem byl zvolen Jan Koukal. Ve volbách roku 1998 to bylo o 2 zastupitelé méně. Primátorem byl překvapivě zvolen místo Jana Koukala v té době méně známý Jan Kasl, který se však roku 2002 této funkce vzdal a následně vystoupil z ODS. Dne 15. července 2002 byl

²⁸ str. 3 sněmovního tisku 164 dostupné z:

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=164&CT1=0>

primátorem zvolen Igor Němec, který město řídil jen 4 měsíce do podzimních voleb. Po přijetí nových zákonů se na podzim roku 2002 volilo již 70 členů zastupitelstva a ODS získala 30 mandátů. Primátorem se na příštích 8 let stal Pavel Bém. Následující volby v roce 2006 získali 42 mandátů z celkového počtu 70 a je to tak poslední nejlepší volební úspěch ODS v hl. m. Praze.²⁹

Následující volební výsledky v hl. m. začalo kopírovat koaliční složení ve vládě. Po vyslovení nedůvěry vládě Mirka Topolánka v době předsednictví České republiky v Radě EU (2009), začala klesat voličská základna ODS. V následujících parlamentních volbách roku 2010 zaznamenaly hned dvě zcela nové politické uskupení obrovský vzestup a s tím spojený podíl na výkonné moci České republiky. Jde o Věci veřejné a pro volby v Praze důležitější politickou stranu TOP 09. Komunální volby v roce 2010 tak v Praze poprvé nevyhrála ODS. Celkový počet zastupitelů byl 63 a TOP09, jejichž kandidátku vedl bývalý guvernér ČNB Zdeněk Tůma, získala 26 mandátů, ODS 20, ČSSD 14 s KSČM 3. Ačkoli TOP 09 zvítězila, Zdeněk Tůma se primátorem nestal, jelikož koalici na pražské radnici nakonec utvořila ODS s ČSSD a primátorem byl zvolen tak opět člen ODS Bohuslav Svoboda. Tato koalice fungovala pouze jeden rok a v listopadu 2011 začala ODS vládnout s TOP 09. Ani tato koalice však nevydržela do konce volebního období a 20. června 2013 se stal primátorem Prahy dosavadní první náměstek Tomáš Hudeček (TOP 09). Do konce volebního období tak měla Praha jednobarevnou Radu zastupitelů TOP 09 s podporou ČSSD.³⁰

Po pádu vlády Petra Nečase zaznamenala ODS v nadcházejících předčasných volbách do Poslanecké sněmovny, na podzim roku 2013 drtivou porážku. Volby do zastupitelstev obcí konané na podzim 2014 jen potvrdili vzrůstající oblibu nově založených

²⁹ <http://volby.cz/>

³⁰

http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/primator_a_volene_organ/rada/slozeni_rady/historicke_slozeni_rady_hl_m_prahy_od/index.html

politických subjektů, v tomto případě především hnutí ANO 2011. V hl. m. Praze se volilo 65 členů zastupitelstva a mandáty si rozdělilo celkem 7 politických subjektů. Ve volbách zvítězilo hnutí ANO 2011 se 17 mandáty, o jeden méně získala TOP 09, po 8 mandátech získala Trojkoalice (SZ, KDU-ČSL, STAN), ODS i ČSSD, KSČM 4 a Piráti rovněž 4 mandáty. Po dlouhých koaličních jednáních podepsalo koaliční smlouvu uskupení ANO 2011, ČSSD a Trojkoalice a v současné době tak vládne pražské radnici s tzv. sto jedničkovou většinou, tj. s počtem 33 zastupitelů.³¹ Obě doposud vládnoucí strany TOP 09 a ODS se tak musely uchýlit do opozice. Na velmi dlouhé ustavující schůzi nově zvoleného zastupitelstva konané dne 26. listopadu 2014, tak byla těsnou většinou do funkce primátora poprvé v historii hl. m. Prahy zvolena žena Adriana Krnáčová.

4.5 Rozpočet hl. m Prahy

Hl. m. Praha hospodařila od 1. ledna 2015 v rozpočtovém provizoru, které již bylo ukončeno, jelikož Zastupitelstvo HMP schválilo na svém 4. zasedání dne 19. února 2015 návrh rozpočtu hl. m. Prahy na rok 2015. Město pro rok 2015 počítá s celkovými výdaji 56,3 miliardy a příjmy 42,1 miliardy korun. Výdaje pro letošní rok mají být 56,34 miliardy korun, proti loňsku o dvě miliardy vyšší. Z toho na běžné výdaje, z nichž hradí například chod úřadu, provoz škol nebo údržbu zeleně, půjde zhruba 45 miliard. Největší objem běžných výdajů půjde do dopravy a školství. Na investice počítá město s částkou 11,2 miliardy korun, přičemž nejvyšší částka je určena na dopravu, a to asi pět miliard, loni to bylo 6,7 miliardy. Mezi nejvýznamnější dopravní stavby na území hl. m. Prahy bude v roce 2015 i nadále patřit dokončení výstavby Tunelového komplexu Blanka s částkou 1,5 miliardy. Dalších 625 milionů plánuje město vložit do přípravy trasy metra D, konkrétně na výkupy pozemků. Plánuje také uvolnit 567 milionů na celkovou přestavbu a rozšíření Ústřední čistírny odpadních vod Praha na Císařském ostrově. Dále se podařilo vyčlenit finanční prostředky i na přípravu rekonstrukce Libeňského mostu, dostavby Průmyslového paláce v areálu pražského Výstaviště rekonstrukci Šlechtovy restaurace. Většinu příjmů,

³¹ http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/primator_a_volene_organy/zastupitelstvo/index.html

asi 40 miliard korun, vybere hl. m. Praha na daních. V roce 2014 na nich oproti roku 2013 vybrala o dvě miliardy více. Nedaňové příjmy, jakými jsou např. poplatky, přinesou asi půl miliardy. Rozdíl příjmů a výdajů dorovná město v průběhu roku, kdy dostane od státu peníze na školy a školská zařízení³².

Přehled základních parametrů návrhu rozpočtu vlastního města Prahy za rok 2015

	v tis. Kč
Daňové příjmy	40 410 000,00
Nedaňové příjmy	526 450,00
Kapitálové příjmy	0,00
Přijaté transfery	1 164 751,30
Příjmy celkem	42 101 201,30
Běžné výdaje	45 183 188,30
Kapitálové výdaje	11 157 504,14
Výdaje celkem	56 340 692,44
Rozdíl příjmů a výdajů	-14 239 491,14
Třída 8 - financování celkem z toho:	14 239 491,14
použití	15 544 755,44
vytvořené rezervy	-510 075,30
splátky závazků	-795 189,00

Zdroj: důvodová zpráva k návrhu rozpočtu hl. m. Prahy na rok 2015, dostupná z: <http://zastupitelstvo.praha.eu/ina2014/tedusndetail.aspx?id=231451>

Jen pro srovnání si uveďme skutečnost, že druhé největší město v České republice, statutární město Brno hospodaří s částkou téměř pětinasobně nižší. Samotné město Brno by mělo hospodařit s částkou 10,67 miliardy korun. Provozní výdaje mají tvořit 77,6 procenta celkových výdajů. Na investice se počítají s 2,39 miliardami, což představuje 22,4 procenta celkových výdajů rozpočtu města. Jako celek i s městskými částmi pak rozpočet

³² Rozpočet hl.m. Prahy na rok 2015, dostupný z:

http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/finance/rozpocet/rozpocet_na_rok_2015/index.html

statutárního města Brna počítá s částkou 11,72 miliardy korun v příjmové i výdajové části.³³

4.5.1 Jednotlivé fáze rozpočtu

Proces navrhování a schvalování rozpočtu města na příslušný rok začíná zhruba v polovině roku předcházejícího. Při zohlednění předběžné výše státní dotace na příslušný rok je první návrh rozpočtu obvykle sestaven do konce srpna. V tomto návrhu jsou zachyceny očekávané rozpočtové příjmy a na výdajové straně souhrn požadavků na financování potřeb města, včetně požadavků organizací napojených na městský rozpočet. Po několika kolech jednání schvaluje Rada hl. m. Prahy návrh rozpočtu, který je následně předložen k připomínkám a schválení Zastupitelstvu hl. m. Prahy.

Hl. m. Praha obecně upravuje svůj schválený rozpočet během roku zejména z následujících důvodů:

- pokud stát zvýší nebo sníží výši státní dotace, která zohlední změnu ve výši zdrojů k čerpání,
- pokud příjmy města překročí rozpočtovanou výši, město následně zvyšuje úroveň rozpočtových výdajů,
- pokud jsou příjmy hl. m. Prahy nižší než jejich rozpočtovaná úroveň, musí hl. m. Praha zajistit navýšení jiných finančních zdrojů, nebo snížit své rozpočtové výdaje.

Ke konci účetního období je město povinno předložit státu vypořádání, v němž je zachyceno využití všech účelových dotací získaných od státu. V případě, že tyto dotace nebyly využity v plné výši, má hl. m. Praha povinnost tyto dotace vrátit zpět nebo může

³³ Rozpočet města Brna na rok 2015, dostupný z: <https://www.brno.cz/sprava-mesta/dokumenty-mesta/rozpocet/rozpocet-mesta-brna/schvaleny-rozpocet-mesta-brna-bez-mestських-casti-na-rok-2015/>

stát požádat o převedení těchto dotací do následujícího účetního období. Obdobně postupuje město ve vztahu k jednotlivým městským částem.

Kontrolní systémy hl. m. Prahy jsou v činnosti kontrolních útvarů (složek) zaměřeny též na zjišťování a ověřování zákonného stavu a hospodárnosti při zacházení s veřejnými rozpočty, při používání rozpočtových prostředků. Kontrolní útvary (složky) organizují, metodicky usměrňují a provádějí přezkoumání hospodaření i jiné kontroly městských částí, organizací zřízených hl. m. Prahou, evidenci a vyřizování stížností a petic občanů a některé další specifické kontroly.

5 Politika ve statutárních městech

Území České republiky je rozčleněno do 6 249 obcí. Obce, které mají více než 3000 obyvatel mohou požívat titul město, tento jim uděluje na jejich žádost předseda Poslanecké sněmovny. Případně titul město požívají ty obce, které byly městem před 17. květnem 1954. Historickou kategorií obce je městys, který se více než 50 let neužíval, avšak od června 2006 tento titul opět mohou užívat obce, které před zánikem městysů tento titul měly. Zvláštní postavení zaujímají tzv. Statutární města.³⁴

Před rokem 1989 šlo o metropolitní centra o velikosti nad 100 tisíc obyvatel. V současné době jsou jimi taxativně vyjmenovaná města v obecním zřízení. Celkem jich je 26 a naposledy se statutárním městem stala v roce 2012 města Jablonec nad Nisou a Přerov. Od ostatních měst se liší tím, že si své území mohou členit na městské obvody či části, které jsou samostatně spravovány vlastním zastupitelstvem, mezi další orgány patří Rada města, primátor, magistrát a další orgány města. Vztahy mezi nimi se řídí tzv. Statutem, který má podobu obecně závazné vyhlášky.

5.1 Změna v pojetí statutárních měst po roce 1989

Statutárními městy by měly být ta nejlidnatější a nejvlivnější s možností vytvářet si vlastní systém decentralizace, avšak ne všechna toho využívají. To svědčí o skutečnosti, že přívlastek statutární se po revoluci stal pro některá města pouze prestižní záležitostí. Na počátku 90. let, když se vytvářelo obecní zřízení, byla budoucnost největších měst se zvláštním postavením výsledkem politických diskuzí. Poslanci z větších nestatutárních měst se zasloužili o to, aby jejich města povýšila a následkem toho jich teď máme více než před rokem 1989. Decentralizační procesy jsou následkem suburbanizace, kdy je třeba dělit kompetence mezi centrum a periférie a přiblížit tak občanovi výkon veřejné moci.

³⁴ ČMEJREK, J. KOPŘIVA, R., *Základy veřejné správy*, str. 26

Zastupitelstva územních obvodů či částí uvnitř měst odvozují svou legitimní moc od svobodných voleb. Jen občan statutárního města, tak při komunálních volbách obdrží dva hlasovací lístky pro dvoje volby. Statutární města jsou oprávněna přijmout statut, kterým si své území upraví a zákonodárce mu v tom neklade žádné omezující podmínky. Města tak můžeme členit na slabě a silně decentralizovaná. Z hlediska územního dosahu rozeznáváme dva typy a to symetrický model (tzv. městský federalismus) a asymetrický, se kterým se setkáváme spíše tam, kde tradice dělení města na samosprávné celky nemá dlouhou historii. Mezi představitele symetrického modelu patří např. naše čtyři největší statutární města Praha, Brno, Ostrava a Plzeň. Typickým příkladem asymetrického modelu jen např. Liberec. Dělení moci mezi orgány samosprávných částí či obvodů a orgány centrální jsou zcela závislé na politickém rozhodování. Celoměstské zastupitelstvo ji může upravovat prostřednictvím městského statutu. Zde je na místě uvést, že ne všechna města statut mají, jelikož nemají ani vnitřní územní členění.

Městské obvody/části jsou tedy samosprávné celky uvnitř statutárních měst a jsou tak jakousi subobcí. Jejich funkce a úloha jsou však v různých městech odlišné a odvíjejí se právě od statutu. Přesto však můžeme uvést několik společných rysů pro všechny městské obvody/části:

- jsou samosprávnými celky bez právní subjektivity,
- jejich autonomie je určována na základě kompetence, kterou má v rukou zastupitelstvo statutárního města,
- jejich orgány jsou analogií orgánů obce,
- nevydávají nařízení obce v přenesené působnosti,
- na základě referenda a po splnění zákonných podmínek mohou z města vystoupit a stát se samostatnou obcí.³⁵

³⁵ VALEŠ, L. a kol. *Politologické aspekty veřejné správy*, str. 120-126

5.2 Statut hl. m. Prahy

Statut hlavního města Prahy je podzákoný právní předpis, který na základě zákona o hlavním městě Praze a v jeho mezích upravuje vnitřní poměry ve věcech správy města. Statut hlavního města Prahy je vydáván ve formě obecně závazné vyhlášky hlavního města Prahy (č. 55/2000 Sb.), která je schvalována Zastupitelstvem hlavního města Prahy.

Zákonodárce nepovažoval za nutné upravovat veškeré záležitosti týkající se hlavního města Prahy formou zákona, ale vycházel z předpokladu, že právní úpravu záležitostí, jež se týkají vnitřního fungování hlavního města Prahy a které nezasahují do činnosti jiných orgánů veřejné správy, je vhodnější ponechat na hlavním městě Praze. Na základě této úvahy je v zákoně o hlavním městě Praze obsaženo zmocnění pro hlavní město Prahu stanovit ve Statutu hlavního města Prahy zejména:

- výčet jednotlivých městských částí a vymezení jejich území,
- záležitosti, které se svěřují do samostatné a přenesené působnosti městských částí nad rozsah stanovený zákonem, včetně vymezení území, na němž je vykonávána přenesená působnost městských částí,
- způsob projednávání návrhu rozpočtu hlavního města Prahy a městských částí a závěrečného účtu hlavního města Prahy a městských částí a výsledků jejich hospodaření,
- vzájemnou součinnost mezi orgány hlavního města Prahy a orgány městských částí,
- zdroje peněžních příjmů městských částí a druhy výdajů v souvislosti s plněním úkolů v samostatné a přenesené působnosti,
- způsob projednání návrhů obecně závazných vyhlášek a nařízení hlavního města Prahy s městskými částmi a způsob jejich vyhlášení v městských částech,

- způsob projednání územně plánovací dokumentace hlavního města Prahy a programu rozvoje hlavního města Prahy s městskými částmi,
- majetek hlavního města Prahy, který se svěřuje městským částem, a rozsah oprávnění městských částí při nakládání s tímto majetkem,
- další záležitosti, stanoví-li tak zákon o hlavním městě Praze nebo zvláštní zákon.³⁶

5.3 Komparace se statutárním městem Plzeň

Pro komparaci bylo zvoleno statutární město Plzeň z následujících důvodů. Západočeská metropole je druhým největším městem v Čechách, stejně jako hl. m. Praha se stala statutárním městem v roce 1850 a stejně jako Praha byla Plzeň ve všech komunálních volbách konaných po roce 1994, s výjimkou posledních voleb konaných na podzim roku 2014, baštou politické strany ODS.

Město bylo založeno v roce 1295 na soutoku řek Úhlavy, Úslavy, Radbuzy a Mže českým králem Václavem II. Plzeň se rozkládá na ploše 125 km² a žije v ní zhruba 167 000 obyvatel, je tak čtvrtým největším městem v České republice. Plzeň patří mezi bohatá průmyslová města naší republiky, byly zde založeny strojírenské závody firmy Škoda a v roce 1842 jedna z největších pivovarnických společností na světě Plzeňský Prazdroj.³⁷ Od roku 1991 je rovněž univerzitním městem, tehdy byla založena Západočeská univerzita v Plzni a ještě mnohem dříve, v roce 1945 zde byla založena Lékařská fakulta v Plzni Univerzity Karlovy v Praze. V letošním roce je také Evropským městem kultury.³⁸

³⁶ Statut hl. m. Prahy

³⁷ <http://www.prazdroj.cz/cz/o-nas>

³⁸ <https://www.plzen.eu/obcan/o-meste/informace-o-meste/kratke-predstaveni/kratke-predstaveni.aspx>

5.3.1 Statut města Plzně

Obecně závaznou vyhláškou statutárního města Plzně č. 8/2001 byl vydán základní organizační předpis Statut města Plzně, kterou schválilo městské zastupitelstvo ve své samostatné působnosti. Stejně jako Statut hl. m. Prahy jde o poměrně nepřehledný, často novelizovaný byrokratický text sloužící jako vnitřní řád města, V případě plzeňského statutu byla poslední novela provedena v červenci 2014 a čítá cca 80 stran, pražský statut byl novelizován ještě na posledním jednání zastupitelstva předchozího volebního období, tj. v říjnu 2014, avšak jde text výrazně rozsáhlejší, má přes 400 stran. Mezi centrální městské orgány Plzně řadíme rovněž zastupitelstvo města, které má 47 členů. K přijetí usnesení se musí vyslovit nadpoloviční většina všech jeho členů, tj. 24 hlasů. Stejně jako ostatní zastupitelstva, má i to plzeňské povinně zřízen kontrolní a finanční výbor. Nepovinným výborem plzeňského zastupitelstva je výbor pro zadávání veřejných zakázek. Zastupitelstvo hl. města má nepovinných výborů celkem 11. Výkonným orgánem je Rada města Plzně, která se skládá z 9 členů zvolených zastupitelstvem, tedy o 2 členy méně než Rada hl. m. Prahy. Jako poradní orgán zřizuje rada Komise. Vzhledem k tomu, že jsou však často složeny z řad politiků, či zaměstnanců magistrátu i její stanoviska mívají politickou váhu. V Plzni je v současné době zřízeno 16 komisí, Rada hl.m. Prahy jich zřídila 26 a jednu dočasnou pro návrh, realizaci a dokončení protipovodňových opatření. Komise se v podstatě podílejí na schvalování záměrů obecně závazných vyhlášek, jelikož s jejich stanovisky se rada města seznámí ještě předtím, než na svém jednání rozhodne o doporučení/nedoporučení takového předpisu ke schválení.

Hlavou města Plzně, Prahy i ostatních statutárních měst je primátor. Jak už jsem uvedla na začátku této podkapitoly, Plzeň se vyznačovala stejně jako Praha tím, že od prvních komunálních voleb konaných po rozpadu federace, byli téměř všichni jejich primátoři členy jedné politické strany a to ODS.

- Prof. MUDr. Zdeněk Mraček (1990–1994)
- Zdeněk Prosek (1994–1998)
- Ing. Jiří Šneberger (1998–2004)

- Ing. Miroslav Kalous (2004–2006)
- Ing. Pavel Rödl (2006-2010)
- Mgr. Martin Baxa (2010–2014)³⁹

Změna nastala až loni na podzim, kdy nově zvolené zastupitelstvu města Plzně zvolilo primátorem sociálního demokrata Martina Zrzaveckého. Pozice primátora je v obou městech velmi podobná, nicméně funkce pražské primátorky jsou přeci jen rozsáhlejší. Důvodem pro to je ta skutečnost, že pražský primátor vykonává i ty funkce, které v ostatních krajích náležejí hejtmanům. V Radě Asociace krajů České republiky tak zastupuje Plzeňský kraj jeho hejtman pan Václav Šlajs a kraj Hl. m. Praha pak právě primátorka hl. města paní Adriana Krnáčová. Osobu primátora pak zastupují jeho náměstci, Statut města Plzně říká, že jsou zpravidla čtyři, v současnosti jich má ale Plzeň pět, tj. o dva víc než hl. m. Praha.

Byrokratický orgán tvoří Magistrát města Plzně do něhož jsou zařazeni úředníci. Jejich přímým nadřízeným je tajemník magistrátu, kterého do funkce jmenuje primátor se souhlasem ředitele krajského úřadu. V tomto se pak hl. m. Praha od Plzně i jiných statutárních měst liší. V čele pražského magistrátu stojí ředitel magistrátu, které jmenuje primátor po předchozím souhlasu ministra vnitra ČR. Vnitřní poměry magistrátu upravuje organizační řád a Statut. V samotném členění obou úřadů jsou taky patrné rozdíly. Vnitřní členění magistrátu města Plzně je poměrně ojedinělé, poněvadž se dále člení na tzv. úřady (Technický úřad, Ekonomický úřad, Úřad služeb obyvatelstvu, Úřad správních agend)⁴⁰ v jejichž čele stojí ředitelé. Pod tyto úřady pak spadají jednotlivé odbory, řízené vedoucím a dále se členícími na oddělení. Oproti tomu pražský magistrát se dělí na sekce, které jsou

³⁹ Primátoři Plzně po roce 1990, dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_p%C5%99edstavitel%C5%AF_Plzn%C4%9B

⁴⁰ <http://www.plzen.eu/obcan/urad/magistrat-mesta-plzne/magistrat-mesta-plzne.aspx>

řízeny buď přímo ředitelkou magistrátu, či jedním z jejích dvou zástupců. V sekci jsou zařazeny jednotlivé odbory, v jejichž čele stojí ředitelé odboru.

5.3.2 Městské obvody

Ani Plzni se nevyhnul růst předměstí, který sebou přináší vznik nových městských obvodů, kde se pravidelně obnovuje veřejná moc. V odborných publikacích se pro tento systém velkých měst užívá pojem městský region. I v Plzni se tak uplatňuje městský federalismus. Po reformě veřejné správy prošly městské obvody změnou i díky statutu. Prvně vydané porevoluční obecní zřízení netvrdilo, že by městský obvod nebyl obcí, kdežto dnešní právní úprava obcím přiznává označení organizační jednotka města, z čehož vyplývá, že nemají právní subjektivitu, ve znění nového občanského zákoníku právní osobnost.⁴¹

Dle Statutu města Plzně, v platném znění, se území města člení na 10 městských obvodů. Poslední městský obvod Plzeň 10 - Lhota vznikl 1. ledna 2003 na základě dohody o připojení obce Lhota k městu Plzeň.⁴² Obecně lze tyto obvody rozdělit na malé a velké, liší se od sebe velikostí území, strukturou obyvatelstva, infrastrukturou a také tím, že v tzv. malých obvodech nepůsobí obvodní rady. Nejlidnatějším obvodem s největším počtem zastupitelů je třetí městský obvod, který tak můžeme přirovnat k nejlidnatější pražské městské části MČ Praha 4. Obvodní zastupitelstvo je rovněž voleno v komunálních volbách společně s městským zastupitelstvem na čtyřleté funkční období. Orgány obvodního zastupitelstva kopírují městskou organizaci s jedním malým rozdílem, kdy obvodní zastupitelstvo má pravomoc ve prospěch obvodní správy zřídit speciální typ výboru tzv. Osadní výbor. Členové tohoto výboru jsou výhradně občané z té lokality, ve které byl zřízen. V žádném z 10 plzeňských obvodů ale v současné době tento výbor zřízen není.

⁴¹ VALEŠ, L. a kol. *Politologické aspekty veřejné správy*, str. 169-170

⁴² <https://www.plzen.eu/obcan/o-meste/informace-o-meste/mestske-obvody/mestske-obvody.aspx>

Oproti pražským městským částem najdeme odlišnost v tom, že s výjimkou obvodu Plzeň 2 – Slovany, nedisponuje žádný obvod svým znakem či praporem. Stejně jako Praha si Plzeň oblíbila zakládání příspěvkových organizací zřízených pro různé účely. Rozlišujeme příspěvkové organizace založené přímo městem a založené městským obvodem. Tyto organizace mají vlastní právní subjektivitu, vlastní zaměstnance a v jejich čele stojí jmenovaný ředitel. Samotné hl. m. spolu se svými městskými částmi jim v současné době má přes 800.

5.3.3 Rozpočet Plzně

Pro letošní rok 2015 hospodaří Plzeň s příjmy v celkové výši 5,3 miliard korun a s výdaji o necelou miliardu vyšší. Tuto bilanci město vyrovná použitím prostředků nakumulovaných v předchozích letech ve fondech města. Rozpočty jednotlivých městských obvodů vychází z finančního vztahu rozpočtu města k rozpočtům městských obvodů, který tvoří v souladu se Statutem města v procentní podíl na celkových příjmech z cizích daní, kompenzace podílu na příjmech z odvodu z loterií a jiných podobných her a podíl příspěvku na výkon státní správy. Pro rok 2015 má tento převáděný podíl městským obvodům následující podobu:

- převod podílu na daních (380,6 mil. Kč),
- převod podílu na příspěvku na výkonu státní správy (35,7 mil. Kč),
- převod kompenzace podílu na příjmech z odvodu z loterií a jiných podobných her (78,0 mil. Kč).⁴³

⁴³ str. 27 Rozpočet města Plzně na rok 2015, dostupný z: <https://www.plzen.eu/obcan/urad/verejne-dokumenty/rozpocet/rozpocet-mesta-plzne-na-rok-2015.aspx>

6 Městské části hl. m. Prahy

V platnosti zůstává souběžně několik různých způsobů členění hl. m. Prahy, což způsobuje jeho komplikovanost. Jedná se zejména o členění katastrální, státně-územní, samosprávné a několik úrovní a druhů správního. Hranice obvodů se od hranic katastrálních území začaly vzdalovat už v období po druhé světové válce. K velmi významné změně došlo, v roce 1990, kdy bylo zcela přetvořeno vnitřní uspořádání a v hlavním městě vzniklo 56 městských částí. První změna vnitřního uspořádání proběhla v roce 1992, kdy z části katastrálního území Troja, které dosud patřilo do MČ Praha 7, byla vytvořena samostatná Městská část a počet MČ stoupl na 57. Postupně docházelo v Praze i k dalším dílčím změnám jak např. v roce 1994 došlo ke změně hranic mezi městskými částmi Praha 5 a 13, Praha 6 a Praha-Řepy, Praha 9 a Praha-Kyje (Praha 14), Praha 10 a Praha-Horní Měcholupy (Praha 15), v roce 2005 došlo ke změně hranic městských částí Praha 6 a Praha-Suchdol, v roce 2007 došlo k přesunutí MČ Praha-Čakovice do působnosti správního obvodu Praha 18, v roce 2009 došlo k narovnání katastrální hranice mezi MČ Praha-Dubeč a MČ Praha-Dolní Měcholupy. V současné době je nejlidnatější městskou částí Prahy MČ Praha 4, rozlohou největší MČ Praha 6, naopak neméně lidí žije v MČ Praha – Nedvězí a s nejmenším územím disponuje MČ Praha – Benice.⁴⁴

V letech 1995–2002 se systém správních obvodů zvýšil nejprve na 15. Usnesením ZHMP č. 25/18 z 21. 12. 2000 byl od 1. 7. 2001 výkon přenesené působnosti dále rozdělen na 22 správních obvodů. V souvislosti s tím byl u dalších 7 městských částí změněn název ze jmenovitého označení na označení číselné. Tyto městské části, pak často nazýváme jako tzv. velké městské části. Časově dlouhé trvání má územní rozdělení Prahy na 10 obvodů, které bylo zavedeno v roce 1960, shodně s vymezením okresů. Ještě dnes některé instituce

⁴⁴ http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/mestske_casti/index.html

státní správy data třídí podle těchto územních hranic, např. pro doručování či určení místní příslušnosti soudů.⁴⁵

Praha je složena z celkem 112 katastrálních území, přičemž všechny spadají pod jeden Katastrální úřad pro hl. m. Prahu sídlící v pražských Kobylisích. Mnohá katastrální území mají charakter čtvrti či (bývalé) vesnice. Statisticky jsou katastrální území uváděna jako části obce, avšak jde o zcela jiný pojem než samosprávná městská část ve smyslu Zákona o hl. m. Praze. Podle § 2 písm. h) zákona, č. 256/2013 Sb. (katastrální zákon) je katastrálním územím technická jednotka, kterou tvoří místopisně uzavřený a v katastru společně evidovaný soubor nemovitostí. Žádné katastrální území nemá být rozděleno do více obcí, avšak může zasahovat do více pražských obvodů nebo do více městských částí, což je vzhledem k historickému vývoji poměrně časté. Typickým příkladem je katastrální území Vinohrady, ty jsou rozděleny do pěti městských částí (převážně MČ Praha 2, 3, 10, výrazně menší část zasahuje i do MČ Praha 1 a 4). Mnohé pražské čtvrti jako například Barrandov, Spořilov, Zahradní Město, Pankrác, Letná, Bubny, Strahov nebo Kačerov a mnohé další nemají vlastní samostatné katastrální území. Některé z nich však přesto bývají na tabulkách s číslem popisným uváděny místo názvu katastrálního území. Mnohé bývalé čtvrtě v historii splynuly se souvislou zástavbou a jejich jména mají spíše charakter pomístních názvů či se dochovala v názvech ulic. Často bývají také užívána k označení stanic městské hromadné dopravy. Nynější odlišnost katastrálního členění od ostatních je již tak velmi zásadní. Katastrální členění ale musí mít trvalejší charakter, a proto se nepřizpůsobuje všem správně-organizačním změnám a ani s jejich opětovným sladěním se nepočítá.

Území hl. m. Prahy nejspíše již dosáhlo svého limitu a rozšiřovat se nebude. Posledním, kdo o připojení zažádal, byla obec Přezletice v roce 2007. Po zahájení jednání však svou žádost stáhla. V této době se hovořilo o připojení Hostivice, Vestce či Šestajovic. Výhody spojení vidí obce ve využití odborných pracovišť magistrátu a služeb jeho

⁴⁵ https://www.czso.cz/csu/xa/historie_vnitriho_usporadani_hlavniho_mesta_prahy

příspěvkových organizací, jako jsou třeba Pražské služby s odvozem odpadu či kulturní a školské organizace. Obcím by se snížila i zátěž na vykonávání státní správy v přenesené působnosti. Největší výhodou však bezesporu vidí však v možnostech veřejné dopravy, kterou má Praha jednu z nejlepších v Evropě. Jako negativa připojení vidí představitelé obcí hlavně ztrátu samostatnosti, zatažení obce do vlivu politických stran, či vyšší poplatky pro občany. Kuriózní případ se stal v lednu 2008, kdy zastupitelstvo obce Hora Sváté Kateřiny jednomyslně schválilo, že se obec chce připojit k Praze. Hl. m. Praha totiž dostává na jednoho občana ze státního rozpočtu přes 37 000 korun ročně, Hora Sváté Kateřiny jen 8600. Zákony však jako podmínku slučování obcí uvádějí sousedství, což tato obec, ležící v ústeckém kraji nespĺnila.⁴⁶ Je tak zřejmé, že na dosud největší připojení ze 70. let, kdy mezi kompaktně zastavěným městem a obcemi na okraji vznikly rozlehlé mezery, Praha už nenaváže. Naopak se podle expertů bude snažit tyto mezery zastavět a hodlá také využít prostory po dřívějších továrnách (např. Waltrovka - bývalá továrna Walter Motors a.s. v Praze-Jinonicích) či na místech nepoužívaných nádraží (např. Praha – Bubny).

6.1 Vztah hl. m. Prahy a městských částí

Městské části hl. m. Prahy vystupují v rozsahu stanoveném zákonem a Statutem hlavního města Prahy v právních vztazích svým jménem a nesou odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Stejně jako hlavní město Praha i městské části mají vlastní rozpočet a za podmínek stanovených zákonem o hlavním městě Praze, zvláštním zákonem a Statutem hospodaří podle vlastního rozpočtu. Na rozdíl od hlavního města Prahy však městské části nemají vlastní majetek, s nímž hospodaří, ale jde o majetek, který je ve vlastnictví hlavního města Prahy a městským částem je pouze svěřen do správy. Právní teorie označuje toto postavení městské části termínem omezená právní subjektivita.

⁴⁶ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/2245-hora-svate-kateriny-zada-o-pripojzeni-ku-praze/>

Vztah mezi hlavním městem Prahou a městskými částmi (resp. jejich orgány) záleží na tom, o jakou působnost se jedná. Je tedy nutno důsledně rozlišovat, zda se jedná o činnost patřící do samostatné působnosti městských částí nebo do působnosti přenesené.

V oblasti výkonu přenesené působnosti jsou totiž orgány hlavního města Prahy nadřizeny orgánům městských částí a výkon přenesené působnosti orgány městských částí řídí, k čemuž Magistrát hlavního města Prahy organizuje a provádí kontroly na vybraných úsecích přenesené působnosti úřadů městských částí, vyhodnocuje jejich výsledky a k nápravě nedostatků přijímá potřebná opatření. Princip nadřízenosti orgánů hlavního města Prahy orgánům městských částí při výkonu přenesené působnosti je vyjádřen mj. tím, že Magistrát hlavního města Prahy je oprávněn za podmínek stanovených v zákoně o hlavním městě Praze zrušit usnesení, rozhodnutí nebo opatření orgánu městské části v přenesené působnosti, je-li v rozporu se zákonem nebo jiným právním předpisem, usnesením vlády, směrnicí ústředního správního úřadu nebo s opatřením Magistrátu hlavního města Prahy přijatým při kontrole výkonu přenesené působnosti. Orgány městské části vykonávají přenesenou působnost městské části v rozsahu stanoveném zákonem a v mezích zákona Statutem (v mezích zákona svěřena přenesená působnost orgánům obcí, orgánům obcí s pověřeným obecním úřadem nebo orgánům obcí s rozšířenou působností).

Při výkonu přenesené působnosti městské části se orgány městské části řídí zákony a jinými právními předpisy, jakož i usneseními vlády a směrnicemi ústředních správních úřadů; usnesení vlády a směrnice ústředních správních úřadů nemohou orgánům městské části ukládat povinnosti, pokud nejsou stanoveny zákonem. Městská část je povinna zajistit výkon přenesené působnosti a obdrží z rozpočtu hlavního města Prahy příspěvek na výkon přenesené působnosti.

Při výkonu samostatné působnosti mají orgány hlavního města Prahy a orgány městských částí rovnoprávné postavení a neexistuje mezi nimi vztah nadřízenosti a podřízenosti. Z toho pak vyplývá, že v případě usnesení nebo rozhodnutí orgánu městské části v samostatné působnosti, které je v rozporu se zákonem nebo jiným právním předpisem, může Magistrát hlavního města Prahy pouze pozastavit výkon takového usnesení nebo rozhodnutí. Rozhodnutí o případném zrušení usnesení nebo rozhodnutí

městské části v samostatné působnosti, jehož výkon byl Magistrátem hlavního města Prahy pozastaven, přísluší nezávislému orgánu, tj. soudu (Městskému soudu v Praze).

Záležitosti, které se svěřují do samostatné a přenesené působnosti městských částí nad rozsah stanovený zákonem, jsou uvedeny ve 3 samostatných přílohách Statutu hlavního města Prahy, a to podle toho, zda se jedná o výkon působnosti samostatné (všemi 57 městskými částmi ve stejném rozsahu), výkon státní správy všemi 57 městskými částmi ve stejném rozsahu nebo výkon státní správy pouze 22 Statutem hlavního města Prahy stanovenými městskými částmi, tj. i na území jiné městské části. Jedná se o záležitosti, jejichž zabezpečování je zvláštními zákony uloženo orgánům obcí, orgánům obcí s pověřeným obecním úřadem nebo orgánům obcí s rozšířenou působností, tj. hlavnímu městu Praze, a které hlavní město Praha přeneslo na městské části z důvodů organizačních, ekonomických aj. Na základě uvedení těchto záležitostí v přílohách č. 2 až 4 Statutu hlavního města Prahy přešel výkon těchto činností z působnosti hlavního města Prahy do působnosti městských částí.

Pojem „vzájemná součinnost mezi orgány hlavního města Prahy a orgány městských částí“ je velmi obecný a jeho obsah značně široký. Proto jsou v části Statutu hlavního města Prahy upraveny takové záležitosti jako např. kontrola a přezkoumávání hospodaření městských částí, kontrola na vybraných úsecích přenesené působnosti, stížnosti a petice, informační systémy, projednávání regulačních plánů pro území městské části a programů rozvoje městské části.

6.2 Orgány MČ

Každá městská část hlavního města Prahy je řízena Zastupitelstvem městské části, případně i Radou v jejichž čele stojí starosta.

Zastupitelstvo městské části při stanovení počtu členů zastupitelstva městské části přihlédne zejména k počtu obyvatel a velikosti územního obvodu městské části. Počet členů stanoví tak, aby zastupitelstvo městské části mělo v městské části:

- do 500 obyvatel 5 až 9 členů,

- nad 500 do 3 000 obyvatel 7 až 15 členů,
- nad 3 000 do 10 000 obyvatel 11 až 25 členů,
- nad 10 000 do 30 000 obyvatel 15 až 25 členů,
- nad 30 000 do 70 000 obyvatel 25 až 35 členů,
- nad 70 000 obyvatel 35 až 45 členů

Zastupitelstvo městské části má vyhrazeno:

- volit starostu městské části, zástupce starosty městské části a další členy rady městské části a odvolávat je z funkce,
- stanovit počet uvolněných členů zastupitelstva městské části,
- stanovit výši odměn neuvolněným členům zastupitelstva městské části,
- vyjadřovat se k návrhu územně plánovací dokumentace hlavního města Prahy,
- vyjadřovat se k návrhu rozpočtu hlavního města Prahy,
- vyjadřovat se k návrhu programu rozvoje hlavního města Prahy,
- schvalovat regulační plán pro území městské části,
- schvalovat program rozvoje městské části v souladu s programem rozvoje hlavního města Prahy,
- schvalovat rozpočet a závěrečný účet městské části,
- zřizovat a rušit trvalé a dočasné peněžní fondy městské části,
- zakládat, zřizovat a rušit právnické osoby a organizační složky jako zařízení bez právní subjektivity a schvalovat jejich zakladatelské listiny, společenské smlouvy, zakládací smlouvy, zakládací listiny, stanovy a zřizovací listiny a

rozhodovat o účasti městské části v již založených nebo zřízených právnických osobách,

- rozhodovat o spolupráci městské části s jinými městskými částmi, jakož i územními samosprávnými celky a o formě této spolupráce,
- rozhodovat o vyhlášení místního referenda na území městské části,
- udělovat a odnímat čestné občanství a ceny městské části,
- rozhodovat o zrušení usnesení rady městské části, jehož výkon starosta městské části pozastavil,
- může rozhodnout o zřízení funkce tajemníka úřadu městské části.⁴⁷

Rada městské části rozhoduje v záležitostech patřících do samostatné působnosti městské části, pokud nejsou vyhrazeny zastupitelstvu. V oblasti přenesené působnosti rozhoduje jen, stanoví-li tak zvláštní zákon. Počet členů rady městské části činí nejméně 5 a nejvýše 9 členů, přičemž nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva městské části. Rada městské části se nevolí v městských částech, kde zastupitelstvo má méně než 15 členů. V městských částech, kde se rada městské části nevolí, plní většinu z jejích funkcí starosta.

Rada městské části má vyhrazeno:

- zabezpečovat hospodaření městské části podle schváleného rozpočtu,
- na návrh tajemníka úřadu městské části zřizovat a rušit odbory úřadu městské části a schvalovat organizační řád úřadu městské části,
- na návrh tajemníka úřadu jmenovat a odvolávat vedoucí odborů úřadu městské části a stanovit jejich plat podle zvláštních právních předpisů;

⁴⁷ § 87 – 89 zákona č. 131/2000 Sb., o hl. m. Praze

jmenování nebo odvolání vedoucího odboru bez návrhu tajemníka úřadu je neplatné,

- stanovit celkový počet zaměstnanců městské části zařazených do úřadu městské části a do zařízení městské části bez právní subjektivity,
- prohlašovat náhradníka za člena zastupitelstva městské části na uprázdněný mandát,
- projednávat a řešit návrhy, připomínky a podněty předložené jí členy zastupitelstva městské části, komisemi rady městské části,
- plnit vůči právnickým osobám a zařízením zřízeným nebo založeným zastupitelstvem městské části úkoly zakladatele nebo zřizovatele podle zvláštních právních předpisů, nejsou-li vyhrazeny zastupitelstvu městské části,
- provádět rozpočtová opatření v rozsahu stanoveném zastupitelstvem městské části.⁴⁸

Na postavení a jednání **starosty městské části** a na jeho práva a povinnosti se obdobně použijí ustanovení vztahující se na postavení a jednání a na práva a povinnosti primátora hlavního města Prahy, není-li zákonem stanoveno jinak. Na rozhodování starosty městské části se obdobně použijí ustanovení vztahující se na rozhodování primátora hlavního města Prahy, není-li zákonem nebo Statutem stanoveno jinak. Starosta městské části jmenuje a odvolává tajemníka úřadu městské části po předchozím souhlasu ředitele Magistrátu a stanoví jeho plat podle zvláštních právních předpisů, je-li tato funkce zřízena. Starosta městské části je oprávněn zúčastnit se jednání zastupitelstva hlavního města Prahy s hlasem poradním a na zasedání zastupitelstva mu musí být uděleno slovo, jedná-li se o záležitosti příslušné městské části. Starosta městské části je oprávněn zúčastnit se také

⁴⁸ § 94 – 96 zákona č. 131/2000 Sb., o hl. m. Praze

jednání rady hlavního města Prahy, jedná-li se o návrh podaný městskou částí. Starostu zastupuje zástupce starosty městské části, přičemž Zastupitelstvo městské části může zvolit více zástupců starosty městské části.

Úřad městské části tvoří starosta, zástupce (zástupci) starosty tajemník úřadu městské části, je-li tato funkce zřízena, a zaměstnanci městské části zařazení do úřadu městské části. V čele úřadu městské části je starosta. Není-li funkce tajemníka úřadu městské části zřízena, vykonává tuto funkci rovněž starosta. V úřadech městských částí, kterým je svěřen výkon přenesené působnosti v rozsahu pověřeného obecního úřadu nebo obce s rozšířenou působností, se zřizuje funkce tajemníka úřadu městské části vždy. Za plnění uložených úkolů je tajemník úřadu městské části odpovědný starostovi.

6.3 Majetek MČ

Majetek hlavního města Prahy, který se svěřuje městským částem, je uváděn v samostatné příloze Statutu hlavního města Prahy. Majetek je identifikován podle katastrálního území, parcelního čísla pozemku, který je svěřován nebo na kterém se nachází svěřovaná věc, čísla popisného, jde-li o nemovitost, které se číslo popisné přiděluje, výměry pozemku, jde-li o svěření pozemku, případně pomocí slovního vyjádření bližší identifikace svěřované věci (např. stavební úpravy). Vzhledem k tomu, že majetek hlavního města Prahy může být městským částem nejen svěřován do správy, ale též může být městským částem za podmínek stanovených v zákoně o hlavním městě Praze ze správy odejmut, obsahuje Statut hlavního města Prahy samostatnou přílohu, ve které je pomocí stejné identifikace uveden majetek, který byl městským částem odejmut ze správy.

6.4 Politický život v MČ

Komunální volby, které proběhly na podzim roku 2014, jen utvrdili všeobecný názor, že nepřehlednost ve správním členění Prahy má i velmi výrazný vliv na politický život městských částí. Především pro obyvatele tzv. velkých mýtských částí je politika na místní úrovni natolik anonymní, že se do ní nezapojují aktivně ani pasivně. Při dotazování se můžeme často setkat s údivem mnoha lidí nad zjištěním, že Praha má 57 městských částí

a následně s názorem, jestli to není úplně zbytečné plýtvání veřejnými prostředky, že by jim 10 „obecních radnic“ zcela stačilo. Za tento fakt může právě členění na 10 obvodů, které je lidem bližší a kolikrát se tak domnívají, že např. starosta MČ Praha 9 je i jejím starostou, jelikož trvale přeci žijí na Praze 9. Obyvatelé tzv. malých MČ svou politickou reprezentaci znají většinou důvěrněji, což lze přičítat faktu, že některé z těchto MČ si stále udržují svůj „venkovský ráz“ a politika na místní úrovni se k nim tak dostane mnohem blíže. Lidé zde tak často znají svého starostu osobně a sami mají i větší chuť se do politického dění zapojit. Kdežto obyvatelé centrálnější části Prahy žijí mnohdy i oprávněně v přesvědčení, že proniknout do místní politiky je velmi složité a srovnatelné s parlamentní úrovní.

Tomuto zjištění přispívají i výsledky voleb. Volební účast pro celou Prahu byla v roce 2014 35,64%, přičemž práva volit v nejlidnatější městské části, MČ Praha 4 využilo 35,64% jejích oprávněných voličů. Naopak městská část s nejmenším počtem obyvatel, MČ Praha – Nedvězí měla nejvyšší volební účast ze všech 57 částí a to 73%. Volby v MČ 1-22 tak často vyhrávají parlamentní politické strany a hnutí, kdežto v MČ 23-57 se častěji setkáváme s lokálními politickými uskupeními z nezávislých kandidátů. Starostkou plošně nejmenší MČ Praha – Benice je tak členka sdružení nezávislých kandidátů Benice – místo pro spokojený život.⁴⁹

7 Formy spolupráce hl. m. Prahy

Dle zákona může hlavní město Praha při výkonu své samostatné působnosti spolupracovat s ostatními kraji a obcemi. Městské části mohou v mezích své samostatné působnosti svěřené jim zákonem nebo Statutem spolupracovat s jinými městskými částmi nebo s územními samosprávnými celky. Na všechny tyto formy spolupráce se neuzije ustanovení občanského zákoníku o spolku a o smlouvě o společnosti⁵⁰ Detailněji bych tak ráda uvedla tři formy spolupráce, přičemž první z nich je na obecní úrovni, následuje krajská a nakonec mezinárodní spolupráce hl. m. Prahy.

Svaz měst a obcí České republiky

Od 2. dubna 1991 je hl. m. Praha členem Svazu měst a obcí České republiky. Jde celostátní, dobrovolnou, nepolitickou a nevládní organizací založenou jako zájmové sdružení právnických osob. Členy Svazu jsou obce a města. Mezi své hlavní cíle svaz uvádí obhajobu svých společných zájmů, podporu a rozvoj demokratické veřejné správy, spolupodílet se na legislativní činnosti, která dopadá na místní samosprávu, posilovat ekonomickou samostatnost měst a obcí a další.⁵¹

Asociace krajů České republiky

Od svého vzniku roku 2002 je Asociace otevřenou zájmovou nestrannou a nevládní právnickou osobou založenou jako zájmové sdružení právnických osob. Mezi její členy všech 14 krajů, tudíž i hl. m. Praha. Dle stanov mezi její cíle patří hájení společných zájmů a práv krajů v návaznosti na principy, které obsahuje Evropská charta místní

⁵⁰ § 20 odst. 1-3 zákona č./2000 Sb., o hl. m. Praze

⁵¹ <http://www.smocr.cz/cz/svaz-mest-a-obci-cr/hlavni-cile/default.aspx>

samosprávy, vytvářet podmínky pro řešení problémů a otázek společných pro členy Asociace, či pomáhat krajům při jejich zahraničních aktivitách.⁵²

Partnerská města hl. m. Prahy

Před listopadem 1989 byla uzavřena řada smluv, které vyplývaly z tehdejší politiky socialistické spolupráce, případně mezinárodní pomoci socialistických zemí zemím rozvojovým. V první polovině 90. let byly podepsány nové smlouvy o partnerských vztazích s městy, u nichž byla perspektiva dlouhodobé spolupráce díky historickým vazbám a již existujícím společným projektům. Současně byla zformulována kritéria pro navazování mezinárodní spolupráce, dle kterých se má nadále upřednostňovat spolupráce na konkrétních projektech, která bude mít reciproční charakter, vklad obou měst bude tedy odpovídající. Takto vymezená spolupráce má zamezit disproporční spolupráci, kdy jedna ze stran vkládá více než druhá. Významná je především smlouva s regionem hl. m. Brusel, která se rozvíjí díky Pražskému domu v Bruselu. Zastoupení Prahy při EU zahájilo svou činnost v červnu roku 2002. Zastoupení sídlí v Pražském domě a jeho posláním je trvalé zajišťování povědomí o Praze a jejích zájmech mezi představiteli evropských institucí a dalších relevantních organizací. Dále má přenášet oficiální i neoficiální informace o dění v EU a o odezvách na pražské zájmy a aktivity zpětně do Prahy jejímu politickému vedení i administrativním představitelům. Vedle toho je jedním z cílů zkvalitnění komunikace o evropských otázkách a možnostech, které EU nabízí směrem k dalším pražským institucím, sdružením a občanům města. Významným úkolem pracovníků Zastoupení Prahy je trvalé budování kontaktů, tzv. networking, který je přirozenou součástí většiny aktivit Zastoupení.

Pro naplnění cílů zahraniční politiky hl. města se také Praha stala členem několika mezinárodních organizací (EUROCITIES, POLIS, IRE, European Mozart Ways a Liga historických měst).⁵³

⁵² <http://www.asociacekraju.cz/akcr/stanovy-akcr/>

7.1 Svaz městských částí hl. m. Prahy

V pražském Šeberově se konala dne 9. května 2012 ustavující schůze k založení zájmového sdružení právnických osob Svazu městských částí hl. m. Prahy (dále jen „SMČHMP“). Zakládajícími členy se stalo šest tzv. malých městských, MČ Praha - Šeberov, MČ Praha - Slivenec, MČ Praha - Újezd, MČ Praha - Březiněves, MČ Praha - Dubeč a MČ Praha - Satalice. Podobně jako Svaz obcí má i SMČHMP ve stanovách, že budou navzájem spolupracovat k ochraně svých společných zájmů, cílem je posílení významu v procesu rozhodování o věcech, které se jich týkají a v duchu principů, z nichž vychází Evropská charta místní samosprávy a principů subsidiarity veřejné správy. Předmětem jejich činnosti má být předkládání návrhů dotčeným orgánům, které zohledňují požadavky MČ, hájit a prosazovat společné zájmy, obecně se podílet na propagaci významu MČ. Členem tohoto svazu se může stát jakákoli MČ hl. m. Prahy, jejíž členství si předem schválili v zastupitelstvu.⁵⁴ V současné době má tak svaz již 16 členů, k 6 zakládajícím přibyly MČ Praha - Dolní Chabry, MČ Praha - Velká Chuchle, MČ Praha - Dolní Měcholupy, MČ Praha -Nedvězí, MČ Praha - Lysolaje, MČ Praha - Ďáblice, MČ Praha - Řeporyje, MČ Praha - Vinoř, MČ Praha - Královice a MČ Praha - Benice.

Svaz dlouhodobě kritizoval financování městských částí, kdy tzv. malé MČ 23-57 dostávají pouze 9 % celkového rozpočtu pro celých 57 MČ. Argumentovali tím, že v základním kritériu (počtu obyvatel) tento podíl není spravedlivý, protože oficiální počet obyvatel MČ 23-57 činí 9,5 % ze všech obyvatel hlavního města. Vůbec se ale nepočítá s tím, že MČ 23-57 se starají o 38 % rozlohy hlavního města, o 46 % plochy vozovek, které mají přímo ve správě městské části, a o 21 % zelených ploch. Chodí v nich kdo školy 12 % žáků. V těchto kritériích je tato nespravedlnost ještě výrazně vyšší. Kvůli tomuto systémovému podhodnocení nemají Praha 23-57 finance na řádnou údržbu vozovek ani na jejich rekonstrukce, na chod škol a školek, ani na jiné věci, které jsou v jiných obcích a

⁵³ http://zahranicnivztahy.praha.eu/jnp/cz/clenstvi_v_mezinarodnich_organizacich/index.html

⁵⁴ Stanovy SMČHMP dostupné z: <http://www.smchmp.cz/dokumenty/stanovy.pdf>

v jiných částech Prahy naprostou samozřejmostí. Většinu těchto požadavků vznášel SMČHMP i na připomínkových jednáních k novele Statutu hl. m. Prahy, kterých jsem se rovněž účastnila, tudíž jsem měla možnost se této problematice dozvědět více informací.

7.1.1 Problematika financování městských částí hl. m. Prahy

Magistrát hl. m. Prahy navázal v těchto výše uvedených bodech se svazem jednání. Největší příležitost pro plnění jejich požadavků však nastala až po podzimních komunálních volbách. Místopředsedkyně SMČHMP Jana Plamínková (STAN), byla opětovně zvolena starostkou MČ Praha - Slivenec, ale nově byla zvolena členkou Rady hl. m. Prahy a dostalo se jí tak možnosti důrazněji prosazovat zájmy svazu.

Radní Plamínková předložila návrh, který měl dle jejích slov narovnat letitý nepoměr mezi městskými částkami, které z rozpočtu čerpaly tzv. velké a malé Prahy, tedy Praha 1 – 22 a zbylých 35 MČ Běchovicemi počínaje a Zličínem konče. Uvedla rovněž, že současné nastavení pravidel je dáno historicky a nikdo dnes pořádně neví, jak k němu došlo, nicméně celý tento stav ji přijde nespravedlivý. Navrhuje tak, aby se částka nově rozdělovala jedné velké hromady namísto jedné větší a druhé menší, její návrh však nebyl jediný, spolu s ním byly k problematice přerozdělování peněz předloženy ještě další 3, včetně stávajícího modelu. Podle jejího návrhu by se měl zvýšit příspěvek na jednoho obyvatele minimálně o sto korun, tedy na minimální částku 2.500,- korun a zároveň rozdělit takto 96 procent z celkové tříapůlmiliardové sumy, která se MČ přerozděluje a zbývající čtyři procenta (122 milionů) vyhradit na kompenzaci velkým MČ, které by si tímto přerozdělením oproti současnému stavu pohoršily.

Rada hlavního města Prahy odsouhlasila návrh finančních vztahů (dále jen „FVz“) k městským částem hl. m. Prahy z rozpočtu hl. m. Prahy na rok 2015. Městské části hl. m. Prahy byly s tímto návrhem seznámeny a upozorněny na možnost uplatnění jejich připomínek (v souladu s § 6 Statutu hl. m. Prahy). Celkový objem FVz k městským částem před dokrytím na minimální finanční vztah na 1 obyvatele byl stanoven na úrovni 8 procent z očekávaného výnosu hl. m. Prahy ze sdílených daní v roce 2015 a činí 3 052 800 tis. Korun. Konstrukce finančního vztahu k městským částem z rozpočtu hl. m. Prahy je tak shodná jako v předchozích letech. Meziročně však došlo ke snížení počtu obyvatel hl.

m. Prahy o 3 579 obyvatel. Významné změny jsou rovněž ve výměře ploch vozovek, které nejsou ve správě TSK. Princip tzv. minimálního finančního vztahu (dříve uváděno dotačního vztahu) na jednoho obyvatele městské části byl uplatněn i v odsouhlaseném návrhu finančních vztahů na rok 2015 - pro obě skupiny městských částí ve výši 2,4 tis. Kč na jednoho obyvatele, tedy ve stejné výši jako v uplynulých 4 letech.

Po zvážení připomínek MČ a všech aspektů finančních vztahů k městským částem z rozpočtu hl. m. Prahy byl v aktualizovaném návrhu finančních vztahů pro rok 2015 zvýšen minimální finanční vztah na 1 obyvatele MČ na 2 500 Kč a použit princip minimální celkové výše FVz pro jednotlivou MČ na úrovni roku 2014. Meziročně tak dochází ke zvýšení objemu FVz k MČ z rozpočtu hl. m. Prahy o 146 651,6 tis. Kč, z toho 7 465,0 tis. Kč činí navýšení objemu příspěvku na školství. Ke zvýšení finančního vztahu dochází u 52 z 57 městských částí hl. m. Prahy, 5 městským částem byl celkový objem finančního vztahu dorovnan na úroveň předchozího roku.

Celkový finanční vztah k městským částem hl. m. Prahy z rozpočtu hl. m. Prahy na rok 2015 činí 3 550 152,2 tis. Kč, což je na úrovni 104,3 % schváleného rozpočtu na rok 2014, z toho:

- finanční vztah dle propočtových ukazatelů 3 052 800,0 tis. Kč,
- objem dokrytí na minimální finanční vztah 2,5 tis. Kč na 1 obyv. 306 201,0 tis. Kč,
- příspěvek na školství 165 947,0 tis. Kč,
- finanční vztah na základě smluv o skládkování 19 373,2 tis. Kč,
- dorovnání celkového objemu FVz na úroveň předchozího roku 5 821,0 tis. Kč.

Lze tedy konstatovat, že SMČHMP pro tento rok dosáhl jednoho ze svých prioritních cílů v oblasti jejich financování, ale bude se snažit udržet tuto variantu i do budoucna. Zároveň by rád znovu obnovil Sněm starostů, který byl poradním orgánem Zastupitelstva Prahy, ale v roce 2003 došlo k jeho zrušení.

Závěrem je však třeba upozornit i na skutečnost, že se začínají ozývat hlasy, jestli není takový počet samosprávných celků na území hl. města zbytečný. Předseda sociálního výboru zastupitelstva hl. m. Prahy Patrik Nacher (ANO) v rozhovoru pro deník Mladá Fronta Dnes z 9. ledna 2015, v návaznosti na nové přerozdělení financí MČ uvedl, že by bylo dobré prověřit, jestli náklady na malé městské části nejsou příliš vysoké ve srovnání s tím, jaké výhody tento systém přináší. Dále doplnil, že mu nepřijde zcela přirozené, že město, které má 1,2 milionu obyvatel, má 57 městských částí.

S tímto názorem se lze ztotožnit jen částečně, zaručení ústavního práva na samosprávu by mělo být bráno jako samozřejmost, nikoli jako „výhoda“. Z praktické zkušenosti lze konstatovat, že čím je městská část menší, tím více se brání jakémukoli zásahu do její samosprávy ze strany hl. města. Podstatné by pak bylo spíše zjištění, kolik udržení tohoto systému 57 „radnic“ Prahu stojí v porovnání s faktem, že o samosprávu v tak roztržitém pojetí, ve kterém se v současné době nachází, Pražané v podstatě ani nestojí. Pokud vezmeme v úvahu skutečnost, že některé z těchto městských částí jsou na samotné hranici mezi hl. m. Prahou a Středočeským krajem, je třeba si uvědomit, jestli pro tyto MČ přidělené finance skutečně nejsou důležitější než samotné právo na místní samosprávu.

Středočeský kraj patří mezi největší kraje České republiky a zcela obklopuje hlavní město Prahu. Administrativně se dělí na 26 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a v roce 2013 bylo na jeho území 1 145 obcí.⁵⁵ Středočeský kraj má o necelých 100 tisíc obyvatel více než kraj Hl. m. Praha. Podstatný rozdíl nastává ve financování. Praha dostává od státu (31.684 Kč), to je o polovinu více z příjmů v přepočtu na obyvatele než Středočeský kraj (13.359 Kč).⁵⁶ A tak dvě sousední obce, přičemž každá spadající do jiného kraje mohou disponovat zcela s jinou částkou ve svém rozpočtu. Poté se lze

⁵⁵ <https://www.kr-stredocesky.cz/web/kraj>

⁵⁶ rozpočet Středočeského kraje na rok 2015, dostupný z: <https://www.kr-stredocesky.cz/web/urad/samosprava/schvaleny-rozpocet>

domnívat, že tento fakt se podílí na tom, že v některých obcích při volbách ani neprobíhá žádná politická soutěž. Příkladem uve obec Krakov na Rakovnicku, kde volby vyhrála ČSSD, jelikož jako jediná sestavila kandidátku.

8 Závěr

Územní samosprávné celky se v hl. městě Praze vyskytovaly již od jejího samotného vzniku. V historii tak sledujeme střídání období postupné demokratizace veřejné správy a období jejího opětovného potlačování. V současné době se uplatňují ústavou zaručené principy, kdy občané mají mít právo podílet se aktivně či pasivně na samosprávě v obci, kde trvale žijí. Evropská charta místní samosprávy toto ještě detailněji definuje tak, že cílem je dosáhnout stavu, kdy se lidé budou podílet, v co největším rozsahu, na chodu věcí veřejných, čehož lze dosáhnout především na místní úrovni.

Hlavní město Praha má v tomto specifické postavení, kdy je obcí i krajem zároveň, její městské části tak tvoří určitý systém subobcí a jejich vzájemní vztah je upraven samostatným zákonem o hl. m. Praze a Statutem hl. m. Prahy. Jedná se však o ne zcela komplexní úpravu, která se důsledkem častých novel stala i poměrně nepřehlednou.

Je třeba se tak začít zabývat otázkou, jestli na území hl. m. nenastala doba vhodná pro reformu její veřejné správy. Současné územní a správní členění jí tvoří nepřehlednou i pro samotné Pražany, kteří pak ani nemají zájem o stěžejní principy na, kterých místní samospráva stojí a pro které byla po roce 1989 opětovně obnovena. Aktuální stav tak nahrává tomu, že v podstatě rozeznáváme dvě skupiny Pražanů. Ta první z nich, skládající se převážně z obyvatel tzv. velkých městských částí, se cítí být v první řadě Pražany, bez ohledu na to, ke které MČ patří a počet 57 MČ vnímají jako zbytečné plýtvání veřejnými prostředky. Druhá skupina se skládá z obyvatel tzv. malých městských částí, kteří se prostřednictvím svých zvolených zástupců, brání jakýmkoli zásahům do jejich samosprávy ze strany hl. města, o čemž svědčí i založení SMČHMP. Hlavním zjištěním však je, jestli nespravedlnost spočívá skutečně ve financování městských částí, na kterou poukazovaly malé MČ. Jestli tento systém není nespravedlivý více k občanům velkých městských částí, vzhledem k tomu, jakým způsobem jim umožňuje realizaci jejich práv. Výrazně hůř se totiž bude podílet na správě věcí veřejných občan MČ Praha 4, kde je s ním dalších 130 tis. potenciálních uchazečů o funkci zastupitele MČ, než občan MČ Praha – Nedvězí, kde je

uchazečů jen 249 (nebereme-li v úvahu, že celkový počet obyvatel není roven celkovému počtu lidí, kteří splňují podmínky volitelnosti). V tomto směru je tak správní členění na zcela nesourodé MČ na úkor práva na samosprávu jako takovému.

Iniciátorem změny by, ale nejspíš musel být především zákonodárny sbor ČR. Pokud by došlo ke změně volebního systému v Praze, začala by se o změnu svého správního uspořádání zajímat i samotná politická reprezentace hl. města Prahy.

Seznam použitých pramenů a příloh

Knížní publikace

- BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 250 s. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4.
- CABADA, Ladislav. *Koalice a koaliční vztahy České republiky v evropském kontextu*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, 223 s. ISBN 80-7380-004-7.
- ČMEJREK, Jaroslav a Radek KOPŘIVA. *Základy veřejné správy*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007, 126 s. ISBN 978-80-213-1626-3. JURČÍK, R. *Zákon o veřejných zakázkách: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 712 s., ISBN 9788072017119,
- MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2003, 673 s. ISBN 80-7201-433-1. KRENK, M. *Zadávání veřejných zakázek*. 1. vyd. Praha: Galén, 2005. 171 s., ISBN 8072623435
- ŠVEC, Michal. *Komunální politika ve Velké Praze: obecní volby, politické strany a zvolené orgány v letech 1923-1938*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2012, 128 s. ISBN 978-80-246-2201-9.
- VALEŠ, Lukáš. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, 246 s. ISBN 80-7380-010-1. RAUS, D. *Zadávání veřejných zakázek: judikatura s komentářem*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011. 421 s., ISBN 9788073578640

Právní předpisy a rozhodnutí

- Smlouva o fungování Evropské unie, v platném znění
- Zákon č. 114/1920 Sb., kterým se sousední obce a osady slučují s Prahou, v platném znění
- Zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, v platném znění.
- Zákon č. 418/1990 Sb., o hl. m. Praze v platném znění
- Zákon č. 1/1993 Sb., ústava České republiky, v platném znění
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, v platném znění
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, v platném znění
- Zákon č. 131/2000 Sb., o hl. m. Praze, v platném znění
- Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, v platném znění
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění
- Obecně závazná vyhláška č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy, kterou se vydává Statut hl. m. Prahy, v platném znění
- Obecně závazná vyhláška statutárního města Plzně č. 8/2001, Statut města, v platném znění
- Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19.9.2014, č.j. 64A 6/2014-20
- **Ostatní**
- Rozpočet města Brna na rok 2015, dostupný z: <https://www.brno.cz/sprava-mesta/dokumenty-mesta/rozpocet/rozpocet-mesta-brna/schvaleny-rozpocet-mesta-brna-bez-mestskych-casti-na-rok-2015/> [cit. 2015-03-30]

- Rozpočet města Plzeň na rok 2015, dostupný z: <https://www.plzen.eu/obcan/aktuality/z-mesta/rozpocet-mesta-na-rok-2015-je-schvalen.aspx> [cit. 2015-03-28]
- Rozpočet hl. m. Prahy na rok 2015, dostupný z: http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/finance/rozpocet/rozpocet_na_rok_2015/index.html [cit. 2015-03-31]
- Rozpočet Středočeského kraje na rok 2015, dostupný z: <https://www.kr-stredocesky.cz/web/urad/samosprava/schvaleny-rozpocet> [cit. 2015-03-28]
- <http://www.ahmp.cz/> [cit. 2015-03-30]
- <http://www.asociacekraju.cz/> [cit. 2015-03-27]
- <http://www.ceskatelevize.cz/> [cit. 2015-03-29]
- <https://www.czso.cz/> [cit. 2015-03-31]
- <http://www.idnes.cz/> [cit. 2015-03-28]
- <http://www.iprpraha.cz/> [cit. 2015-03-27]
- <https://www.kr-stredocesky.cz/> [cit. 2015-03-28]
- <http://www.ochrance.cz/> [cit. 2015-03-30]
- <http://www.oppraha.cz/> [cit. 2015-03-31]
- <http://www.plzen.eu/> [cit. 2015-03-30]
- <http://www.praha.eu> [cit. 2015-03-31]
- <http://www.prahafondy.eu/cz/homepage.html> [cit. 2015-03-29]
- <http://www.psp.cz/> [cit. 2015-03-27]
- <http://www.smchmp.cz/> [cit. 2015-03-28]

- <http://www.smocr.cz/> [cit. 2015-03-28]
- <http://volby.cz/> [cit. 2015-03-28]

Seznam příloh

- příloha č. 1) Přehled primasů a primátorů Prahy
zdroj: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=49&wstyle=0&page=%27%27>
- příloha č. 2) Členění hl. m. Prahy na městské části (samosprávné členění)
zdroj: <http://www.geoportalpraha.cz/cs/mapy-online#.VRaSjuGNB2A>
- příloha č. 3) Administrativní struktura pro výkon státní správy 22 správních obvodů hl. m. Prahy
zdroj: https://www.czso.cz/csu/xa/spravni_obvody
- příloha č. 4) Katastrální území hl. m. Prahy
zdroj: https://www.czso.cz/csu/xa/mapy_a_kartogramy
- příloha č. 5) Přehled statutárních měst v České republice
zdroj: <http://www.kr-vysocina.cz/statutarni-mesta-v-ceske-republice-dle-kraju/g-23624>
- příloha č. 6) Přehled městských obvodů statutárního města Plzeň
zdroj: <https://www.plzen.eu/obcan/o-meste/informace-o-meste/mestske-obvody/mestske-obvody.aspx>

Příloha č. 1)

Václav Jaroš z Kapí Hory	1537–1542
Šimon z Tišnova	1542–1543
Jakub Fikar z Vratu	1543–1547
Duchek Chmelíř ze Semechova	1547–1554
Jan Chochol ze Semechova	1554–1555
Jan Medař	1555–1557
Pavel Žipanský z Dražice	1558–1560
Jan Bartošek z Dražice	1560–1562
Pavel Žipanský z Dražice	1562–1563
Izaiáš (Zachariáš) od Rajských jablek	1563–1565
Pavel Kapr z Kaprštejna	1565–1567
Jan Bartošek z Dražice	1567–1571
Jiřík Žamborský	1571–1573
Jan Bartošek z Dražice	1574–1579
Izaiáš (Zachariáš) od Rajských jablek	1579–1581
Jan Bartošek z Dražice	1581–1584
Václav Krocín z Drahobejle	1584–1605
Ludvík Šlejfiř od Tří hmoždýřů	1606–1608
Jiřík Heidelberg z Raznštejna	1608–1609
primátorský úřad 2 roky neobsazen	
Jan Kirchmajer z Reichvic	1611–1621
Kašpar Loselius z Velechova	1622–1631
František Cortesi z Peregrinu	1631–1634
Václav Voříkovský z Kundratic	1634–1637
Jindřich Václav Řečický	1637–1639

Jakub Dobřenský z Nigropontu	1639–1643
Mikuláš František Turek z Roznthálu a Šturmfeldu	1643–1672
Karel Felix Šustr z Goldburgu	1672–1677
JUDr. Matyáš Maxmilián Mach z Löwenmachtu	1678–1680
Jan Severýn Dirix z Brucku a Rottenberku	1680–1684
Jan Jiří Reismann z Riesenberku	1684–1694
Jan Friedrich Sachs	1694–1698
Jan Maxmilián Čečelický z Rosenwaldu	1698–1699
Bohuslav Jan Voříkovský z Kundratic	1700–1723
Jan Kašpar Prandt	1723–1742
primátorský úřad neobsazen	
Jan Václav Vejvoda ze Štromberka	1745–1757
Jan Václav Blažej Friedrich z Friedenberka	1758–1783
JUDr. Bernard Augustin Záhořanský z Vorlíka	1784–1788
Ondřej Steiner ze Steinerů	1788–1799
Jan Jindřich Neuber	1800–1804
Ondřej Steiner ze Steinerů	1804–1810
Jan Jiří Karl	1811–1819
Josef Kirpal	1820–1823
úřad purkmistra neobsazen	
Petr rytíř ze Sporschilů	1826–1838
Josef rytíř Müller z Jiřetína	1839–1848
JUDr. Antonín Strobach	1848, duben–květen
Tomáš Pštross	1848, 18. 5. – 31. 5.
JUDr. Václav Vaňka šlechtic z Rodlova	1848–1861
František Václav Pštross	1861–1863

JUDr. Václav rytíř Bělský	1863–1867
JUDr. Karel Leopold Klaudy	1868–1869
František Dittrich	1870–1873
Josef Huleš	1873–1876
Emilián rytíř Skramlík	1876–1882
JUDr. Tomáš Černý	1882–1885
Ferdinand Vališ	1885–1887
JUDr. Jindřich Šolc	1887–1893
Čeněk Gregor	1893–1896
JUDr. Jan Podlipný	1897–1900
JUDr. Vladimír Srb	1900–1906
JUDr. Karel Groš	1906–1918
JUDr. Přemysl Šámal	1918–1919
JUDr. Karel Baxa	1919–1937
PhDr. Petr Zenkl	1937–1939
JUDr. Otakar Klapka	1939–1940
JUDr. Alois Říha	1940–1945
JUDr. Václav Vacek	1945
PhDr. Petr Zenkl	1945–1946
JUDr. Václav Vacek	1946–1954
Adolf Svoboda	1954–1964
Ludvík Černý	1964–1970
JUDr. RSDr. Zdeněk Zuska	1970–1981
Ing. František Štafa	1981–1988
Zdeněk Horčík	1988–1989
PaeDr. Josef Hájek	1989–1990

Jaroslav Kořán	1990–1991
Ing. Milan Kondr	1991–1993
RNDr. Jan Koukal, CSc.	1993–1998
Ing. arch. Jan Kasl	1998–2002
RNDr. Igor Němec	2002, 15. 7. – 28. 11.
MUDr. Pavel Bém	2002–2010
doc. MUDr. Bohuslav Svoboda, Csc.	2010–2013
RNDr. Tomáš Hudeček, Ph.D.	2013–2014
Mgr. Adriana Krnáčová	od roku 2014

Příloha č. 2)

Praha 1	Praha 20	Praha-Lipence
Praha 2	Praha 21	Praha-Lochkov
Praha 3	Praha 22	Praha-Lysolaje
Praha 4	Praha-Benice	Praha-Nebušice
Praha 5	Praha-Běchovice	Praha-Nedvězí
Praha 6	Praha-Březiněves	Praha-Petrovice
Praha 7	Praha-Čakovice	Praha-Přední Kopanina
Praha 8	Praha-Dolní Chabry	Praha-Řeporyje
Praha 9	Praha-Dolní Měcholupy	Praha-Satalice
Praha 10	Praha-Dolní Počernice	Praha-Slivenec
Praha 11	Praha-Dubeč	Praha-Suchdol
Praha 12	Praha-Ďáblice	Praha-Šeberov
Praha 13	Praha-Klánovice	Praha-Štěrboholy
Praha 14	Praha-Koloděje	Praha-Troja
Praha 15	Praha-Kolovraty	Praha-Újezd
Praha 16	Praha-Královice	Praha-Velká Chuchle
Praha 17	Praha-Křeslice	Praha-Vinoř
Praha 18	Praha-Kunratice	Praha-Zbraslav
Praha 19	Praha-Libuš	Praha-Zličín

Příloha č. 3)

Správní obvod:

Praha 1
Praha 2
Praha 3
Praha 4
Praha 5
Praha 6
Praha 7
Praha 8
Praha 9
Praha 10
Praha 11
Praha 12
Praha 13
Praha 14
Praha 15
Praha 16
Praha 17
Praha 18
Praha 19
Praha 20
Praha 21
Praha 22

Městská část:

Praha 1
Praha 2
Praha 3
Praha 4 a Kunratice
Praha 5 a Slivenec
Praha 6 a Lysolaje, Nebušice, Přední Kopanina, Suchdol
Praha 7 a Troja
Praha 8 a Březiněves, Dolní Chabry, Dáblice
Praha 9
Praha 10
Praha 11 a Křeslice, Šeberov, Újezd
Praha 12 a Libuš
Praha 13 a Řeporyje
Praha 14 a Dolní Počernice
Praha 15 a Dolní Měcholupy, Dubeč, Petrovice, Štěrboholy
Praha 16 – Radotín, Lipence, Lochkov, Velká Chuchle, Zbraslav
Praha 17 – Řepy, Zličín
Praha 18 – Letňany
Praha 19 – Kbely, Čakovice, Satalice, Vinoř
Praha 20 – Horní Počernice
Praha 21 – Újezd nad Lesy, Běchovice, Klánovice, Koloděje
Praha 22 – Uhřetěves, Benice, Kolovraty, Královice, Nedvězí

Katastrální území hlavního města Prahy

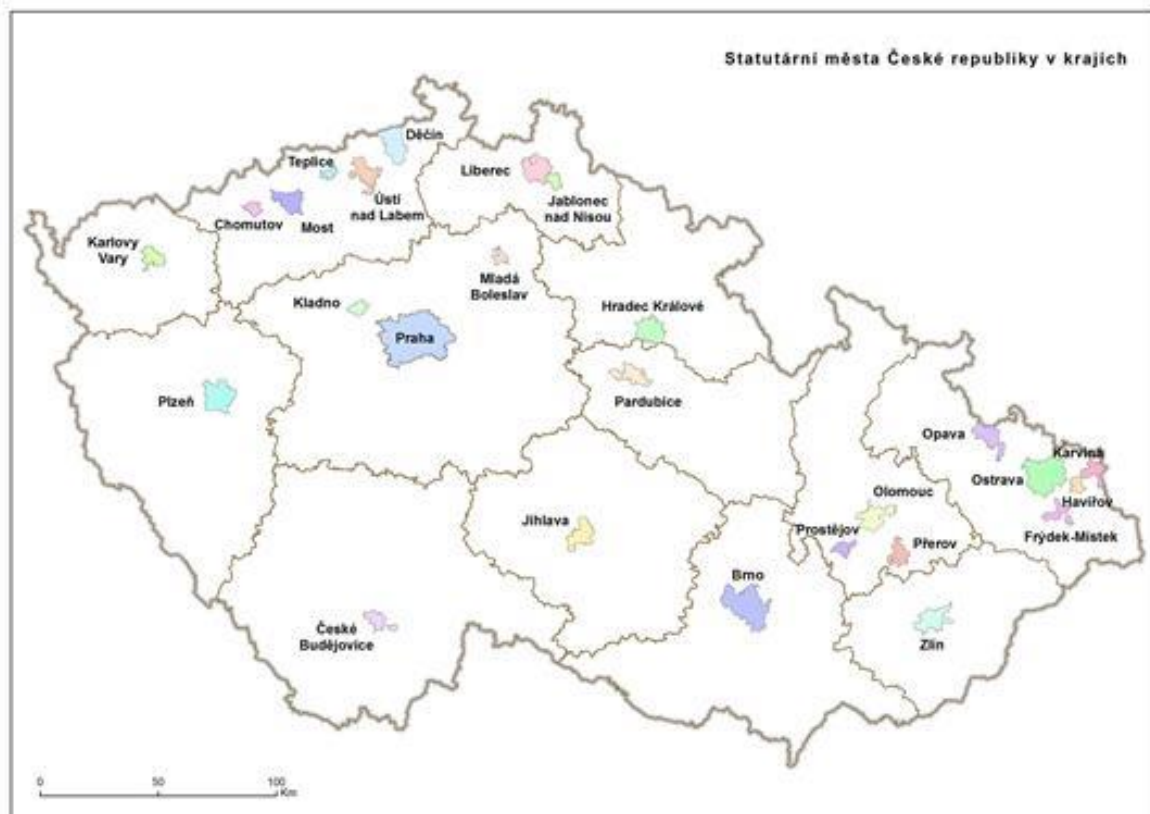
Cadastral Territories in Prague

Území hlavního města Prahy tvoří 112 katastrálních území:

Běchovice	Hrdlořezy	Malá Chuchle	Stodůlky
Benice	Chodov	Malá Strana	Strašnice
Bohnice	Cholupice	Malešice	Střešovice
Braník	Jinonice	Michle	Střížkov
Břevnov	Josefov	Miškovice	Suchdol
Březiněves	Kamýk	Modřany	Šeberov
Bubeneč	Karlín	Motol	Štěrboholy
Čakovice	Kbely	Nebušice	Točná
Černý Most	Klánovice	Nedvězí u Říčan	Troja
Čimice	Kobylisy	Nové Město	Třebonice
Ďáblice	Koloděje	Nusle	Třeboradice
Dejvice	Kolovraty	Petrovice	Uhřetěves
Dolní Chabry	Komořany	Písnice	Újezd nad Lesy
Dolní Měcholupy	Košíře	Pitkovice	Újezd u Průhonice
Dolní Počernice	Královice	Podolí	Veleslavín
Dubeč	Krč	Prosek	Velká Chuchle
Háje	Křeslice	Přední Kopanina	Vinohrady
Hájek u Uhřetěvsi	Kunratice	Radlice	Vinoř
Hloubětín	Kyje	Radotín	Vokovice
Hlubočepy	Lahovice	Ruzyně	Vršovice
Hodkovičky	Letňany	Řeporyje	Vysočany
Holešovice	Lhotka	Řepy	Vyšehrad
Holyně	Libeň	Satalice	Záběhlice
Horní Měcholupy	Liboc	Sedlec	Zadní Kopanina
Horní Počernice	Libuš	Slivenec	Zbraslav
Hostavice	Lipany	Smíchov	Zličín
Hostivař	Lipence	Sobín	Žižkov
Hradčany	Lochkov Lysolaje	Staré Město	

Příloha č. 5)

Příloha č. 6)

